

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ דברים ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו | 'סור מרע'
קודם ל'עשה טוב'
מילתא חדת'א - סראדאח"ד

יב | לא תגורו מפני איש
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א | עיקר האמונה
להאמין אף בשאינו רואה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

תכלת מרדכי | תפילת שבת חזון מעלה את תפלות כל השנה ..... ה
שפתי צדיק | שבת חזון כלה עת רצון כמו סעודה שלישית ..... ה
תפארת שלמה | 'רב לכם שבת' - השבת היא הרבי שלכם ..... ה
זאת זכרון | עם השפע הגשמי בא שפע רוחני ..... ה
ילקוט אוהב ישראל | יש לעשות המצוה בחשק וטעם | אינו דומה הנחת תפלין של אדם אחד לשל חברו ..... ו
אמרי פנחס | תשעה באב - הקדמה לימים הנוראים: ..... ו
עבודת ישראל | אף שיש לבכות בת"ב יש לשמח לב ..... ו
עבודת ישראל | הנצוצות שיכול האדם להעלות ולתקן בתשעה באב אינו יכול לתקן בשמחת תורה ..... ו
סדר אליהו | משה הוכיח תחלה את ישראל ברמז ואחר כך במפרש ..... ו
בריתי שלום | מדת ההסתפקות על ידי זכירת יום המיתה ..... ו
איל המלואים | תוכחת ישראל על שלא מחו בקרח ..... ו
זכרון יצחק | הצדיקים ובני עליה נדונים במדת הדיו ונגענשים אף על עון הראשון ..... ז
בנין אריאל | ברכה בלי קצבה כשישראל שרויים בשלום ..... ז
בית פינחס | המהנה תלמידי חכמים לא במהרה הוא חוטא ..... ז
בית יעקב | כפרת סלוק הצדיקים על הדור כשאין מבזים אותם ..... ז
אזור אליהו | אנשים חכמים ונבונים אשר אינם מכירים בערכם ..... ז
אדרת אליהו | על הדין לומר את דברי בעלי הדיו ..... ח
ויאמר שאל | הכנעת שרו של סיחון ..... ח
אהל יעקב | משנה תורה אמרו משה מפי עצמו ..... ח
כתב סופר | דבר משה אל כל ישראל בשפה ברורה ובנעימה אף שאמר משנה תורה מפי עצמו ..... ח
כלי חמדה | במשנה תורה הרחיב משה רבנו לכאר מפי עצמו, אף לאחר שכתב בתורה הרי זה כשאר הספרים ..... ט
מעשי צדיקים ..... ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה ..... יב

אגרא דכלה | עקר האמונה - להאמין אף כשאינו רואה ..... א
יסוד העבודה | אמונה פשוטה - המחזיק בה לא ימוט לעולם ..... א
אגרות שומרי אמונים | דברי חזק לחזק באמונה פשוטה ..... א
לקוטי מוהר"ן | הבלי עולם הזה חוצצים לפני עיני האדם שלא יוכל לקבל אור התורה והצדיקים, וכאשר יסור מהם יזכה לקבל האור ..... א
מחשף הלכך | משה רבנו מחזיר הכתרים לישראל בכל שבת ..... ב
עטרת ישועה | טעם הנסיעה למרחצאות בחדשי תמוז ואב ..... ג
מהר"י מפעלזא | התחזקות בבטחון על ידי התבוננות בחסדי השם יתברך ..... ג
אמרי אמת | חשבון מעשי כיצד להגיע לשמחה של מצוה משבת ומצות ..... ג
קדשת יום טוב | אין מתקבלים אמתלאות של פטור מעבודת ה' מחמת 'מקום' 'אשה' ו'זמן' ..... ג
פרי צדיק | חרפו הבית הקל בשבוע הבעל"ט אינו נכלל בשבת זו, אלא רק הקלת משיח ..... ג
לקוטי שיחות | באור דברי רבי הלל מפאריטש זיע"א בשם בעל הקדשת לוי זיע"א שבשבת חזון מראים לכל אחד ואחד את בית המקדש שלעתידי מרחוק ..... ד
שפת אמת | על ידי התאבלות על בית המקדש זוכים להרגיש את שמחת בית המקדש בדרגו ..... ד
לקוטי הלכות | פרשת דברים הוא חזק על רחמנות הבורא על ישראל ..... ד
תפארת עזיאל | בזמן המקדש היתה השכינה כאשה מיחסת ועשירה ..... ד
לקט עני | הטעם שהיו צדיקים שאמרו עת הקץ ולא נהנה כן ..... ה
רזא דעובדא | העכוב בגלות בעוון המלבושים ..... ה
מאמר מרדכי | השמירה הראויה מלשון הרע ..... ה
בית יעקב | למוד משנה תורה כל השנה סגלה לתשובה ..... ה
פרי צדיק | היהודי הקדוש זיע"א למד בכל יום פסוקים ממשנה תורה ..... ה
מגן דוד | משה רבנו רמז במשנה תורה כל החדושים שהיו עד ביאת משיח צדקנו ..... ה
מאור ושמש | כל אחד שמע מהרבי רבי אלימלך זיע"א והתעורר על מה שהיה צריך ..... ה

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת דברים

מעלת אמונה פשוטה

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע
עקר האמונה - להאמין אף כשאינו רואה

עקר עבודת השם יתברך הנרצה מאיש הישראלי הוא האמונה. והדבר הנראה לעין לא תקרא אמונה, רק דבר שאינו נראה - ואף על פי כן מאמין שכן הוא.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר מקדם יבמדבר אשר ראית כו' - ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלוקיכם' (א לא-לב), כי דבר הנראה נקרא 'דבר הזה', נראה בחוש לעין אשר יאמר עליו כי הוא זה, מה שאין כן דבר שאינו נראה.

וזהו שאמר **ובדבר הזה** - הינו הנראה בחוש, **אינכם מאמינים וכו'** - לא יקרא לזה אמונה, כיון שראיתם בעיניכם, והמבקש היה מאתכם שתאמינו בו בלי ראיה ותלכו לבבש את הארץ מבלי ראיה, הכן הדבר:

יסוד העבודה

רבי אברהם מסלונימא זי"ע
אמונה פשוטה - המחזיק בה לא ימוט לעולם

מדת האמונה פשוטה - המחזיק בה לא ימוט לעולם, והבא לטהר מסייעין אותו, אם יחפה על חסדי ה', אם יחפץ בו ה' - יאיר ה' פניו אליו, ואם לא יאיר לו - יאמין שגם זה כבוד ה', ורוצה בעמלו במה שעובד אותו בחשך, כי גם זה הוא חסד נפלא באין שעור, ויהא שמח בחלקו על דרך המצות הסגולות.

ואם הוא אינו מרגיש, הרי נשמתו ופנימיות תוכו מרגישים, כי האמונה היא אור פנימי הנשרש בתוך פנימיות נשמות ורוח

ונפש של כל זרע ישראל (ח"ד פ"ג):

אגרות שומרי אמונים

רבי אהרן ראטה זי"ע

דברי חזק לחזק באמונה פשוטה

שלום לידיד נפשי, אהובי, חכם וחסיד, ירא ושלם כבוד מוה"ר... וכבר הזהרתיך שתאחז באמונה פשוטה ולא תבלבל דעתך בענייני חכמות שלמעלה מהשגתך, כמו שנהגו כל הצדיקים ועובדי השם שעשו הכל באמונה גדולה במסירת נפש.

דחינו אצל החוזה מלובלין זי"ע שאמרו הצדיקים שהיה שם ארבע מאות רעבואין בעלי רוח הקדש, ולא שמענו זאת במקום אחר ולא מקצת מזה, מלבד גדולי הצדיקים המיוחדים המפרסמים בכל העולם על ידי חבוריהם או על ידי אלפי החסידים אשר נתגוררו שם, ותלמידים שהיו להם.

וכן בקארלין ובסטערעליסק ואצל רבנו רבי אלימלך וכדומה להם, עקר הכל היה רק באמונה פשוטה. ועל ידי התקשרות הצדיקים, ודבוק חברים, זכו למה שזכו וכו', וזה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

באור נרחב על גדל חזק מדת האמונה על ידי כח השבת

ועתה אכתב תשובה בענין אלוקי על קושיות ידנינו, שהקשה על מה שכתבתי בהכנה לשבת - כי על ידי שבת משיגים האמונה, והקשית כי מי שצריך עוד להשיג האמונה, ממילא לא יחסר לו כל כך קדשת השבת.

דע בני [כי כמו] שיש יראה בראש וגם יראה בסוף, וענוה בראש וענוה בסוף, ככה יש אמונה בראש, ואמונה בסוף, והדברים עמקים, אי אפשר כל כך לבאר בכתב, רק באם יזכנו השם

להיות ביחד מתוך חיים ושמחה בעזרת השם.

אכל בקצור תוך הדברים, כי ראשית האדם צריך להתעמל ולהתנגע להשיג אמונה פשוטה ובטחון, לבל יפל ולא יסוג אחור מהנסיגות והתקשרות האמונה. והנה שבת קדשנו הוא עקר האמונה של ישראל, ונעם חמדת לבבנו, כי שבת שמא דקודשא בריך הוא (וזהר ח"ב פח:), ועל ידי התחזקות אמונה ובטחון במשך ימי השבוע, ובזכות זה מטעים השם הטוב לאדם נעם קדשת השבת.

ודע בני כי ענין האמונה הוא למעלה מן הדעת, ככה השגות אלקות הוא למעלה מן הדעת, וכל מה שמשגי יותר השגות אלקות, בא יותר לאמונה.

למשל לעובד השם שמזכך, אמונתו מתלבש ביראת ה', ולצדיקים גדולים בחינת אמונתם הוא התפשטות הגשמיות, ומי יתן ויזכני ה' להיות עפר פחת בפות רגליהם, עד שאצל ישראל הקדושים אחר כל ההשגות שהשיגו במצרים ובגלילה ראשונה של פסח פידוע ואחר כך אצל הים, ואף על פי כן רק אצל השירה נשתבחו באמונה, כמו שכתוב ויאמינו בה' וכו' (שמות יד לא).

והנה תכף בהגלות אליהם רוענו משה רבנו כתוב גם כן 'ויאמן העם' (שם ד לא), שזה האמונה פשוטה בלי התבוננות והתחכמות, ובשעה שבאו אל הים וזכו לומר שירה לפני ה', אז השיגו ישראל האמונה השלמה.

וככה תדע בני שצריך להמשיך על עצמו כל השבוע קדשת השבת, ועל ידי זה נזדכך הגוף, וזוכה על ידי זה לשמירת השבת. וכל שכן בשבת קדש בעצמו אם זוכה לשמרו בראוי, משיג על ידי זה האמונה השלמה שנה דבקות אלוקות ונעם עבודתו, וכמו שכתוב 'אם תשיב משבת וכו'' (ישעיה נח ג) ואחר כך כתיב 'אז תתענג', וזה תכן הדברים בקצור נמרץ:

פרשת דברים

האדם שלא יוכל לקבל אור התורה והצדיקים, וכאשר יסור מהם יזכה לקבל האור

פרש רש"י מהו 'והנכם היום', הנכם משולים פיוס, קימים לעולם בחמה וכלבנה וכוכבים, כתיב (משלי ד יח) 'וארח

ה' אלמיהם הרבה אתכם והנכם היום כוכבי השמים לרב' (א כ')

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זי"ע

הכלי עולם הזה חוצצים לפני עיני

צדיקים כאור נגה הולך נאור עד נכון היום, הינו כי השמש בעצמה מאירה במקומה בשנה בתחלת היום ובאמצע היום, רק המניעה הוא מחמת הארץ המפסקת בין בני אדם ובין השמש, על

שלהם ונתנו לו, אף על גב דחוזרים לו שלו בשבת לא היה מחזיר להם שלהם. אמנם מאחר שהוא עבד נאמן ואינו רוצה להנות משל אחרים, כיון שחוזרים לו שלו הוא מחזיר להם שלהם.

באור 'ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו'

וזהו שפרש רבנו זלה"ה (שער הכונות, ענין מזמור שיר ליום השבת) ב'ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו' (שחרית יום ש"ק), דהינו ביום השבת שחוזרים למשה רבנו עליו השלום אלף אורות שנשלו ממנו בחטא העגל, הוא שמח בתורתם ומיד מחזיר לישראל אורותיהם, שאומר לו שמחה גדולה יש לי במתנת חלקי שחזרה לי ואינו רוצה עוד לעכב אורות של ישראל אצלי.

וזהו 'ישמח משה במתנת חלקו' דוקא, שחזרה לו ואינו רוצה להוסיף עליה מה שבירד משל ישראל רק מחזירים להם, והטעם 'כי עבד נאמן קראת לו' ואינו רוצה בשל אחרים:

משה ברך לישראל שיזכו לאלף אורות כמוהו

והנה כשחוזרים לו אלף אורות שלו שנשלו ממנו בדקדוק, מרב האמונה שיש בו ומרב עין טובה ולב טוב שיש לו על ישראל שהוא רוצה בקיימם ובהנאתם הרבה, שהרי מצונו שמסר עצמו עליהם למיתה, כמו שנאמר (שמות לב לב) 'ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא' וכו', אף על גב שהם גרמו שנשלים ממנו האלף אורות בכל ששת ימי השבוע, אף על פי כן מרב אהבתו את ישראל ברך אותם כנגד האלף אורות שלו.

דמה שאמר הכתוב יספ עליכם ככם אלף פעמים, כנות משה רבנו עליו השלום היא שיזכה כל אחד ואחד מישראל, שיזכה על ידי מעשיו הטובים, עד שיהיו לו אלף אורות כמו משה רבנו עליו השלום, וזה מורה הוראה עצומה שמחזיר להם אורותיהם בשבת בשמחה רבה. וברך אותם ואמר יהי רצון שכל אחד יחזיר ויזכה לאלף אורות כמו שזכה הוא:

הברכה על האורות ולא על רבוי הזרע

וישראל לא ידעו שעל האורות מברך אותם, רק על רבוי זרעם, ועל זה אמרו לו 'אתה נותן קצבה לברכותינו', והשיב להם 'זו משלי היא', אמר להם תדעו שעל האורות אני מדבר, שהכתרים שלכם אני זכיתי בהם ונקראו שלי, והריני מחזירים לכם, ומוסיף להם ברכה שיתרבו אורותיהם גם אתם עד שיהיה לכל אחד

וכל זה מחמת שהעולם עומד בפני עיניו וחוצץ בפניו, עד שאינו רואה אור התורה והצדיקים, הגדול ממנו אלפים פעמים. אבל אם יסלק המפסיק הקטן מנגד עיניו, דהינו שיטה עיניו מן העולם, ולא יסתכל על העולם, רק ירום ראשו ויגביה עיניו, ויסתכל למעלה מן העולם המפסיק וחוצץ, אזי יזכה לראות אור הגדול והמפלג של התורה והצדיקים.

כי באמת אורם גדול אלפים ורבות פעמים מכל העולם הזה והכליו כנ"ל, רק שעולם הזה עומד לפני עיניו ואינו מניח אותו כלל להטות עיניו להסתכל למעלה על אור התורה והצדיקים, כמשל המטבע הקטנה הנ"ל ממש, העומדת בפני העינים ומפסקת מלראות הר גדול וכו' כנ"ל.

אבל בקל יוכל לסלק המטבע מנגד עיניו, ותכף יראה הדר הגדול ממנו. כמו כן ממש לענין העולם והתורה, שבהעברה בעלמא יכול להעביר העולם מנגד עיניו, ואז יזכה לראות אור הגדול של התורה והצדיקים המאירים בכל העולמות כלם באור גדול מאד, והבן.

וכן שמעתי בשם הבעל שם טוב שאמר – אי וואו, כי העולם מלא מאורות וסודות נפלאים ונוצרים, והיד הקטנה עומדת בפני העינים, ומעכבת מלראות אורות גדולים (ח"א תורה קלג):

ה' אלהי אבותכם יספ עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם (א)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחיציא זיע"א

משה רבנו מחזיר הכתרים לישראל בכל שבת

כתב רש"י זכרוננו לברכה: אמרו ישראל למשה רבנו עליו השלום אתה נותן קצבה לברכותינו, אמר להם זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם. והקשי נראה לעין כל:

ואפשר לומר, דכשחטאו ישראל בעגל נשלו ממשה רבנו עליו השלום אלף אורות, ונשלו מישראל הכתרים שלהם ונתנו למשה, ובכל שבת מחזירים למשה רבנו עליו השלום האלף אורות שלו, והוא מחזיר גם כן בכל שבת לישראל הכתרים שלהם שנשלו מהם ונתנו לו.

ומן הראוי כיון שעל ידי שחטאו בעגל הם שגרו ששלו אורות שלו ונשלו

כן אין האור מתפשט כל כך בתחלת היום, רק מקצת מקצת עד שמתפשט על הארץ.

כן הצדיק, הוא בעצמו מאיר תמיד, רק המניעה מחמת המקבלים, והמניעה הוא גם כן מחמת הארץ המפסקת, הינו העולם הזה, כי בני אדם משקעים בעולם הזה, ועל כן אינם יכולים לקבל אור הצדיק.

הוא ענין שאמרו בגמרא (עירובין כא.) על פסוק 'מגלה עפרה' (זכריה ה ב), כד עיפת לה וכו', כד קלפית לה וכו', נמצא כל העולם כלו כזרת אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה.

נמצא שהתורה גדולה ורחבה, רק שהזרת קטן, שהוא העולם, עומד בפני מאור העינים ומונע מלראות אור הגדול של התורה, אף שכל העולם הזה הוא רק זרת קטן נגד התורה, שהוא גדולה מאד ורחבה מני ים.

ולכאורה קשה איך יוכל דבר קטן כזה, להפסיק ולחצץ בפני דבר גדול כזה שגדול כמה אלפים פעמים כמותו, כי כל העולם הזה כלו קטן מאד כנגד התורה שגדולה כנגדו אלפים פעמים.

אך הוא כמשל המובא, כמו מטבע קטנה, אם תחזיק אותה נגד עיניך ימנע מלראות הר גדול, אף על פי שההר גדול אלפים פעמים כמו המטבע הקטנה, אף מחמת שהמטבע עומדת נגד עיניו, על כן חוצצת בפני ראית העינים עד שאינו רואה הדבר הגדול ממנו כמה פעמים.

כן כשמגיע ובה אל העולם הזה, נשאר שקוע שם בהכלי עולם ונדרמה לו שאין טוב מזה, והעולם הזה הקטן והמועט מונע אותו מלראות אור גדול ומפלג של התורה, שהוא גדול כמה אלפים פעמים כנ"ל, והוא ממש משל השמש, שהארץ מפסקת מלראות אור גדול של השמש, אף שהשמש גדול כמה פעמים כמו הארץ, והוא כמשל הנ"ל כמובן.

וזהו 'וארח צדיקים כאור נגה', 'כאור נגה' ממש, כמו השמש שמאירה תמיד, רק שהמניעה מחמת שהארץ מפסקת כנ"ל, אף שהארץ קטנה נגד השמש וכמשל הנ"ל, כן הצדיקים מאירים תמיד, רק שהארץ, הינו העולם הזה, מפסיק מלראות אור הגדול שלהם, ואף שאורם גדול מאד והעולם הזה כלו בכלל הוא קטן ופחות מאד נגד אורם הגדול, עם כל זה הוא מפסיק ומונע מלראות אורם, כמשל המטבע הנ"ל.

ה', דאיתא וְהוּא מְחַשֵּׁב הַפֶּסֶד מִצֹּה כְּנֶגֶד שְׂכָרָה, הֵינּוּ שְׂכָל אֶחָד צָרִיף לַעֲשׂוֹת חֲשׁוֹן, שְׂאֵפְלוּ שְׂאִין לוֹ כֶּסֶף הָרִי יֵשׁ לוֹ תְּשׁוּקָה לְכֶסֶף. הָרִי הוּא יוֹדֵעַ שְׂכָסָף הוּא דָּבָר טוֹב, וְרוֹצֵה שִׁיחִיָּה לוֹ מִלִּיּוֹן שִׁיכָל לַעֲשׂוֹת מִצֹּת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֵם יִתְּנוּ לוֹ מִלִּיּוֹן כֶּדִי שְׂלָא יֵנִיחַ תְּפִלִּין אוֹ שְׂלָא יִשְׁמַר שְׁבֶת אוֹ שְׂאֵר מִצֹּת, בְּוֹדָאִי לֹא יִסְכִּים לָזֶה, וְעַל יְדֵי הַחֲשׁוֹן הַזֶּה צָרִיף שִׁתְּחִיָּה לוֹ שְׂמִיחָה מַעֲשִׂית הַמִּצְוָה כְּאֵלוֹ הַרְוִיחַ הַמִּלִּיּוֹן (פֶּרֶשׁת וּאֲחַתְּנוֹן תִּרְצ"ב ד"ה בְּכָל מֵאוֹדֶךְ):

אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה
(מ"ה)

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסינעט זיע"א

אין מתקבלים אמתלאות של פטור מעבודת ה' מחמת 'מקום' אשה ו'זמן'

הַגֵּה הַבַּעַל דְּבָר מַמְצִיא לוֹ לְאָדָם בְּכָל פֶּעַם תְּרוּצִים שׁוֹנִים לְהַדִּיחוֹ מִעֲבוֹדַת ה', לְפַעֲמִים יֵשׁ לוֹ תְּרוּץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה הַמוֹנַעְתּוֹ וְכו', אוֹ תוֹלָה שְׂאִין הַזְּמַן עֲכָשׁוּ מִסְּגָל כָּל כֶּף, וְדוּחָה הַתְּשׁוּבָה וְעֲבוֹדַת ה' עַל זְמַן אַחֵר, אוֹ שְׂאֵמֵר שְׂאִין הַמָּקוֹם מִסְּגָל, עַד שֶׁיִּגְיעַ לְמָקוֹם אַחֵר, וְעַל יְדֵי זֶה נִדְחָה הַתְּשׁוּבָה.

אָבֵל בְּאֵמַת אָמְרוּ רַ"ל אֵל תֹּאמַר לְכֹשֶׁאֲפָנָה אֲשֵׁנָה, שְׂמָא לֹא תִפְנֶה. וְעַל זֶה אָמְרוּ 'הִיכִי דְמִי תְשׁוּבָה', 'בְּאוֹתוֹ אִשָּׁה' דִּיקָא אֲשֶׁר חָלַק לָהּ ה', וְבְאוֹתוֹ זְמַן שְׂאֵתָה עוֹמֵד, וְבְאוֹתוֹ מָקוֹם דִּיקָא תַעֲבֹד ה'. וְזֶהוּ תְשׁוּבָה אֲמַתִּית וְעֶקְרִית, וְדִבְרֵי פִי חֶכֶם חֵן וְהֶמָּה דְּבָרִים אֲמַתִּים (פֶּרֶשׁת שֶׁלַח – בִּשְׁם הַרְבֵּרִי חַיִּים זִיע"א):

שבת חזון

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

חרבנו הבית החל בשבוע הבעל"ט אינו נכלל בשבת זו, אלא רק הלדת משיח

הַשְּׁבֶת הַזֶּה שְׁחַל תִּשְׁעָה בְּבָב בִּימֵי הַמַּעֲשֶׂה שְׂאֵחֵר כֶּף, הִנֵּה זֶה שֶׁהִיָּה אִזְּ יוֹם חֲרַבְנָא בֵּית אֱלֹהֵינוּ אִינוּ נִכְלָל בְּשֶׁבֶת הַקּוֹדֶם, דְּשֶׁבֶת הוּא רַק כְּלָלָא דְּכָל בְּרַכָּאָן וְקִדִּישִׁין, אָבֵל מֵה שְׁמִיּוֹם תִּשְׁעָה בְּבָב הוּא יוֹם הַלְּדַת נִפְשׁוֹ וְרוּחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה זֶה כְּלוּל בְּשֶׁבֶת זֶה שְׁקָדֵם תִּשְׁעָה בְּבָב – שְׁמַמְנוּ מִקְבֵּל יוֹם זֶה הַקִּדְשָׁה זֶה וְכֹאמֹר. וְלִכְּוֹן נִקְרָא שְׁבֶת זֶה שְׁבֶת חֲזוֹן – שְׁבוּ רְאוּי שִׁינִילֵד מֹשֶׁה וִיקָם אֲשִׁפּוֹף אֶת רוּחִי

מהר"י מבעלזא

רבי יהושע מבעלזא זיע"א

התחזקות בבטחון על ידי התבוננות בחסדי השם יתברך

וְדַקְדָּקוּ הַמִּפְרָשִׁים, שְׂאִין מִזְכֵּר בְּפֶרֶשׁה הַזֹּאת שׁוֹם צוּרִי. וְהַעֲנִין הוּא, דְּהִנֵּה יֵשׁ כַּמָּה מִצֹּת פְּרָטִיּוֹת שְׂעָקָרָם הוּא הָאֱמוּנָה, וְעַל פִּי הָאֵמַת כָּל הַמִּצֹּת כָּלָן תְּלוּיּוֹת בְּאֱמוּנָה.

וּפַעַם בָּא אָדָם אֶחָד לִפְנֵי אֲדוֹנִי אָבִי ו"ל וְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי שִׁיתְּפַלֵּל בַּעֲדוֹ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ יַעֲזָרֵנוּ בַּעֲנִין הָאֱמוּנָה, וְהִשְׁיִבּוּ כְּבוֹד קִדְשֵׁת אֲדוֹנֵי אָבִי ו"ל, דְּכֹאֲשֶׁר נִתְּבוֹנָן נִרְאָה שְׂכָכַל עַתָּה אֲשֶׁר אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מִתְחַנֵּן לִפְנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, עוֹנֶה לוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בְּכָל הַעֲנִינִים וּמִמְלֵא מִשְׁאָלוֹתָיו, וְעַל יְדֵי זֶה יוֹכַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק בְּאֱמוּנָה וּבְכִטְחוֹן בַּה' יִתְבָּרֵךְ בְּכָל עֲנִינָיו, הֵן בְּחִפְצֵי שְׂמִים, וְהֵן בַּעֲנִינֵי עוֹלָם הַזֶּה.

הרמז בלשון הפסוק

וְזוֹ כּוֹנֵת הַכְּתוּב וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בַּעַת הַהִיא וְגו', עֵינִיד הִרְאֵת אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' וְגו' כִּן יַעֲשֶׂה ה' לְכָל הַמַּמְלָכוֹת וְגו', דְּעַל יְדֵי שְׂאֵנְחָנוּ רֹאִים שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ כְּבָר עוֹר לָנוּ כַּמָּה פַּעֲמִים, כּוֹלִים אָנוּ לַחֲזֹק עֲצָמָנוּ בְּאֱמוּנָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְשׁוֹם בְּטַחוּנָנוּ בַּה' גַּם לְהִבָּא שְׁבוּדָאֵי יַעֲזֹר לָנוּ בְּכָל הַעֲנִינִים. וְזֶה הִיָּה הַצּוּרִי לַיהוֹשֻׁעַ, שִׁיתְּחַזֵּק בְּכִטְחוֹנוֹ בַּה' שִׁיעֲזֹר לוֹ לְכַבֵּשׁ אֶת הָאָרֶץ, כְּאֲשֶׁר צִוָּה הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ לְמַשָּׁה רַבְּנוּ וְצוּ אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקָהוּ וְאִמְצָהוּ וְגו' (פֶּסוּק כח).

הרוצה באמת ובתמים לבטח בה' מסייע לו השם יתברך בלי ראיות ומופתים

אֲמַנָּם לַעֲצוֹת אֱלֹהִים זָקוּק הָאָדָם כְּאֲשֶׁר הוּא מִחַפֵּשׁ בַּעֲצֻמוֹ הַדְּרָךְ לְאֱמוּנָה, אָבֵל הָאֵמַת הִיא דְּכִמּוֹ שְׂבָמִצֹּת מַעֲשִׂיּוֹת נִתְּנָה הַבְּחִירָה בִּיד הָאָדָם לְקִיָּמָן עַל יְדֵי עֲשִׂיתוֹ, כִּמּוֹ כֵּן בְּמִצֹּת הָאֱמוּנָה וְהַבְּטָחוֹן בַּה' יִתְבָּרֵךְ, מֵאַחֵר שֶׁגַּם הִיא מִצְוָה מִמִּצֹּת הַתּוֹרָה, נִתְּנָה הַבְּחִירָה בִּיד הָאָדָם לְקִיָּמָה, וְכֹאֲשֶׁר הָאָדָם רוֹצֵה בְּאֵמַת וּבְתִמָּים לְהִאֲמִין בַּה' וּלְבַטֵּחַ בוֹ, מִמְצִיא הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ הָאֱמוּנָה בְּלִבּוֹ וְאִין הוּא זָקוּק לְרָאִיּוֹת וּמוֹפְתִים:

מסכת אבות – פרק ב'

וְהוּא מְחַשֵּׁב הַפֶּסֶד מִצֹּה כְּנֶגֶד שְׂכָרָה (מ"א)

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

חשבון מעשי כיצד להגיע לשמחה של מצוה משבת ומצות

שְׂמַעְתִּי מִחֲסִיד יִשְׁיֵשׁ שְׂאֵמֵר בְּשֵׁם הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם ו"ל, שְׂאֵמֵר לְאֶחָד עֲצָה בַּעֲבוּדַת

מִכֶּם אֶלֶף אִוֹרוֹת כְּמוֹ שִׁישׁ לִי אֲנִי, וְזֶהוּ 'זוֹ מִשְׁלִי הִיא', דְּהֵינּוּ חֲזוֹת הָאוֹרוֹת שְׂאֵנִי מִחֲזִיר לְכֶם בְּכָל שְׁבֶת וְהַבְּרָכָה הַזֹּאת שְׂהוֹסְפָתִי לְכֶם עֲכָשִׁיו הַכֹּל מִשְׁלִי הוּא, וּמִיָּרִי בְּאוֹרוֹת, אָבֵל הוּא יִבְרַךְ אֶתְכֶם בְּרַבּוּי וְרַעְכָּם כְּאֲשֶׁר דְּבָר לְכֶם:

וְיִתֵּר הַגִּלְעָד וְכָל הַבָּשָׂן מִמְּלֶכֶת עוֹג נִתְּנִי לַחֲצִי שְׁבֶת הַמִּנְשָׁה כָּל חֶבֶל הָאָרֶגֶב לְכָל הַבָּשָׂן הַהוּא יִקְרָא אָרֶץ רְפָאִים (ג' יא)

עטרת ישועה

רבי יהושע מד'יקוב זיע"א

טעם הנסיעה למרחצאות בחדשי תמוז ואב

הַגֵּה בְּיָמִים הַלָּלוּ חֲדָשֵׁי תַמּוּז אָב, נוֹסְעִים לְמִרְחֲצָאוֹת לְשִׁתּוֹת מִמֵּי הַתְּרוּפָה, יַעַן כִּי תַמּוּז אָב נִטַּל עֲשׂוֹ חִלְקוֹ וְעַל יְדֵי זֶה בָּא כָּל חֲלִי וּמִדְּוָה רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת הַטְּבַעִיּוֹת לְהַמְשִׁיךְ רְפוּאָה. וּבְכָל זֹאת צָרִיף לְדַעַת כִּי הַעֲקָר הוּא לְתַקֵּן הַנִּשְׁמָה.

גם כאשר נוסעים עבור רפואה גשמית יש לכוון לתקון הנשמה

וְיִדּוּעַ אֲשֶׁר חֲדָשֵׁי תַמּוּז אָב הֵמָּה נִגְדַּ מְדוּת אֶרֶץ אֶפְרַיִם, וְהוּא מִסְפֵּר בִּשְׁ"ן, וְזֶה וְכָל אָרֶץ הַבָּשָׂן, 'הַהוּא יִקְרָא אָרֶץ רְפָאִים' – פְּרוּשׁ אִם נוֹסְעִים לְאֶרְצוֹת רְחוֹקוֹת בְּזִמְנִים אֵלּוּ שֶׁהֵם נִגְדַּ אֶרֶץ אֶפְרַיִם, הַעוֹלָה בְּשֵׁן, 'הַהִיא יִקְרָא אָרֶץ רְפָאִים', צָרִיף לְהַמְשִׁיךְ רְפוּאוֹת לִישְׂרָאֵל בְּכָל עֲנִינֵים לְטוֹבָה.

וְזֶה כָּל חֶבֶל הָאָרֶגֶב, כִּי 'אָרֶגֶב' עוֹלָה בְּנִים 'מְזוּנָא', וְתַבַּת 'חֶבֶל' רוּמּוֹ עַל חַיִּים, שְׂכָל זְמַן שֶׁהָאָדָם נִקְשֵׁר בְּחֶבֶל הַשֶּׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ לְמַעְלָה נִמְשָׁךְ לוֹ חַיִּים, וּכְמוֹ שְׂנֵאֲמֵר בְּקִהְלַת (קֵהֶלֶת יב' ו) 'עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַכֶּסֶף', וְלִזֶּה יַעֲקֹב חֶבֶל נִתְּלָתוֹ הִרְאֵשִׁי תַבּוֹת עוֹלָה חַיִּים.

וְזֶהוּ שְׁלֻקָּה זֹאת מִנְשָׁה דִּיקָא, אֲתוּן נִשְׁמָה, וְרִמּוֹ לָנוּ בְּזֹאת אֲשֶׁר כָּל הַטּוֹבוֹת הַגִּשְׁמִיּוֹת וְרְפוּאוֹת הַגּוּף יִהְיֶה סִבָּה שְׁנוּכָל לַעֲבוֹד הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׂמוֹ וּלְתַקֵּן תְּקוֹן הַנִּשְׁמָה. וְדִיקָא עַל זֶה יִהְיֶה כּוֹנֵן הַנוֹסֵעַ לְמִרְחֲצָאוֹת, וְלֹא לְהִנָּאת גִּשְׁמִיּוֹת בְּלִבְדֵּי חֵס וְשְׁלוֹם, רַק לְהִבְרִיא גּוּפוֹ לַעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ שְׂמוֹ:

וְאֵת יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בַּעַת הַהִיא אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמַּלְכִּים הָאֵלֶּה כִּן יַעֲשֶׂה ה' לְכָל הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אִתָּה עִבְרָ שְׂמָה (ג' כא)

על ידי התאבלות על בית המקדש זוכים להרגיש את שמחת בית המקדש בדרךנו

כמו שהיה בית המקדש באמצע העולם שמשם אורה ושמחה יוצאת לכל מקום כדכתיב (תהלים מח א) 'משוש כל הארץ', כן היה באמצע דורות העולם לתת אור ושמחה לדורות שלפניה ולאחריה.

וכמו שזכו הראשונים בהשתוקקות לבס לבית המקדש למצא הארת בית המקדש, כמו אבות ומשה רבנו עליו השלום, כמו כן עתה בדורות שלנו על ידי זכירת בית המקדש יכולין להתדבק בהארת בית המקדש וכו'.

ובזמן המקדש השמחה היה בשלמות, ועתה זוכין אל השמחה על ידי התאבלות של בית המקדש כמו שכתוב (ישעיה סו י) 'שישו כו' משוש כל המתאבלים', ואמרו חז"ל (תענית ב:) המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמת ירושלים, והגם שהפרוש הוא על לעתיד, מכל מקום גם זה אמת – שעל ידי התאבלות זוכה להרגיש שמחה מירושלים, כמו שכתבנו במקום אחר פרוש הפסוק (איכה ה טו) נהפך לאכל מלחנו' (כי תבא תר"ג):

• לשונות של אור •

פרשת דברים

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

פרשת דברים הוא חזק על רחמנות הבוה על ישראל

בכל פרשת דברים עוסק להאיר בהם הדעת הקדוש להודיעם גדל רחמנות של ה' ית' על ישראל לעולם אע"פ שעשו מה שעשו אע"פ עדין ה' עמהם וכו' ומחזקם בזה ואומר להם לא תיראום וכו' (נט"י לסעודה ובציעת הפת ה"ו):

בית המקדש

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

בזמן המקדש היתה השכינה כאשה מוחסת ועשירה

השכינה בזמן שבית המקדש היה קיים, היתה מוחסת גדולה ועשירה, ועכשו היא בוששה ויושבת במסתרים מפני המלעגים אלו הקלפות (יום ב' דראש השנה):

אף על פי שלא כל אחד רואה את זה בגלוי (והרי הרב מבארדיטשוב לא אמר שמראין אותו רק לצדיקים, ועל אחת כמה וכמה שלא רק לצדיקים גדולים, אלא מראין לכל אחד ואחד המקדש דלעתידי).

יש לומר הפרוש בזה בפשטות, על דרך מה שאיתא בגמרא (מגילה ג.) על מה שאמר דניאל 'וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חדרה גדלה נפלה עליהם ויברחו בהתבא' (דניאל י ז) – 'וכי מאחר דלא חזו מאי טעמא איבעיתו, אף על גב דאינהו לא חזו מזליהו חזו'. הינו שאין הפרוש שה'אנשים... עמי' נחרדו מזה שדניאל ספר להם את המראה, אלא הספה לזה היתה מה שמזליהו חזו, וחזון הפזל היה באפן שמה 'חרדה גדלה נפלה עליהם' כמו שהם, ולפי התנהגותם כאן למטה.

ועל דרך זה מובן בעניננו, שראית המקדש דלעתידי שבשבת חזון, אינו ענין השיף (רק) לצדיקים והם הם שמספרים את זה, או עוד יותר – הם מגלים את זה לשאר בני ישראל, אלא (גם) בלשון חז"ל הנ"ל, ולשון התורה הנ"ל 'מראין' (שנהו בלשון הקדש של תבת חזון) לכל אחד ואחד – שמראים את זה למזליהו – של נשמתו, וזה פעל על האדם, עד שזה פעל גם על גופו ונפשו הבהמית.

משל נפלא בטעם הדבר שמראים לכל יהודי את המקדש שלעתידי

בענין התכונות והתכלית בזה שמראין את המקדש דלעתידי – מבאר הרב מבארדיטשוב במשל מאב שתפר מלבוש יקר לילדו והילד קרע את הבגד לכמה קרעים. עשה לו אביו לבוש שני, אבל הילד קרע גם את הבגד השני. תפר האב לילדו לבוש שלישי, אבל לא נתנו לו ללבש – אלא 'לפרקים רחקים ידועים' הוא מראה לו את הלבוש, באומרו לו שפאשר יתנהג בדרך הישר, יתן לו את הלבוש הזה ללבושו. ועל ידי זה מרגילו אביו ללכת בדרך הישר, עד שזה נעשה אצל הילד 'כמו טבע' – ואז נותן האב את הלבוש לילדו, שילבושו וילך בו. ומוכן בתורה הנ"ל, שנהו משל על שני בתי המקדש – שנחברו, ועל הבית השלישי – המקדש דלעתידי לבוא (חלק כט עמ' 18):

תשעה באב

שפת אמת

רבי יהודה אנה לייב מגור זיע"א

על כל פשר וגו' בחוריקם חזינות יראו' (יואל ג א) (ר"ה הנה שבת זה):

הרגיל בכל שבת לאכול סעודה שלישית עם חברים אין לו למנוע בשבת שחל בו תשעה באב או ערב תשעה באב

בגמרא (תענית כט:) תשעה באב שחל להיות בשבת וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל ושותה ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו.

ויש להבין למה זכרו דוקא כסעודת שלמה בשעתו ולא כסעודת אברהם אבינו עליו השלום, ובגמרא (בבא מציעא פו:) אמרו למימרא דסעודתא דאברהם אבינו צדיפא מדשלמה והכתיב (מלכים א' ה ב) ויהי לחם שלמה וכו', התם ג' תורי לתלתא גברא הקא לכל ישראל ויהודה שנאמר (שם ד כ) יהודה וישראל רבים וגו'.

ונראה שמהו יש סמך שמי שרגיל בכל שבת לאכול סעודה שלישית עם חברים, שאין לו למנוע בשבת זה שחל בו תשעה באב או ערב תשעה באב גם כן, וכדעת הבכור שור שחלק על המגן אברהם (סימן תקנ"ב ס"ק י"ד) כמה שכתב שלא ישב בסעודת חברים, וכתב הבכור שור דלא דמי למה שכתב הרוקח שישב בדאבון נפש דהוי דברים שבצנעא בלב, מה שאין כן מי שרגיל לאכול סעודה שלישית עם חברים ומונע בשבת זה הוי אבילות דפרהסיא ואסור, והביא ראיה על זה עין שם.

ומה שמזכיר בגמרא הנ"ל אפילו כסעודת שלמה שמבאר בגמרא (בבא מציעא שם) שהיה לכל ישראל ויהודה, יש סמך שאין לשונות בשבת זה ממה שרגיל לאכול בחברים בכל שבת בסעודה שלישית, ושם כתיב יהודה וישראל רבים כחול הים אוכלים ושותים ושומחים, ובכאן הא הרוקח גם כן כתב שישב בדאבון נפש, אף הפרוש שלבו יהא בדאבון נפש ובפרהסיא צריך להיות בשמחה כמו בכל שבת:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א

באור דברי רבי הלל מפאריטש זיע"א בשם בעל הקדשת לוי זיע"א שבשבת חזון מראים לכל אחד ואחד את בית המקדש שלעתידי מרחוק

ידוע מה שרבי הלל מפאריטש מביא בשם הרב מבארדיטשוב נבג"מ ש'שבת חזון' הוא מ'לשון מחרה', דהינו שבשבת זו מראין לכל אחד ואחד המקדש דלעתידי מרחוק.

לבו נשבר על שנים עשר קרעים, וכל אחד מהם סבר שספר המעשה הזאת עבורו ומרמז על מעשיו אשר לא טובים אשר עשה, וזה סבר שאליהם הדברים מגיעים (פרשת דברים):

שבת חזון

תכלת מרדכי

רבי שלום מרדכי הפנה מבניו זי"ע"א תפילת שבת חזון מעלה את תפלות כל השנה שמעתי בשם הרה"ק רבי אורי מסטרליסק זי"ע"א שצאמר – שהתפלה שבשבת חזון צריך להזהר בה בכוונה כי היא מעלה את כל התפלות של השנה:

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זי"ע"א שבת חזון כלה את רצון כמו סעודה שלישית שבת חזון. שמעתי מפה קדוש זקני ז"ל בשם הרבי מלובלין ז"ל, ששבת קדש זה כלו את רצון כמו שלש סעודות:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זי"ע"א 'רב לכם שבת' - השבת היא הרבי שלכם וזה פרוש הכתוב 'רב לכם שבת' בהר הזה' – השבת היא הרבי שלכם, ובה התורה עמנו גם בזמן הזה בחוץ לארץ (פרשת דברים):

שפע

זאת זפרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע"א עם השפע הגשמי בא שפע רוחני כל מיני שפע שבא מן הבורא ברוך הוא, אפילו גשמיות, בא גם אורו ונעם זיו לאדם עם השפע (פרשת דברים ד"ה פירוש על פסוק אחד עשר יום):

להזהר ולהשמר הרחק כמטחני קשת שלא ילכדו ח"ו בעוון זה:

משנה תורה

בית יעקב

רבי יעקב אב"ד אלכסנדר זי"ע"א למוד משנה תורה כל השנה סגולה לתשובה ממורי הרה"ק מפרישיסחא זצ"ל, כי עצה היעוצה לאדם שנפשו חשקה לשוב בתשובה שלמה לפניו ית', שילמד כל השנה ספר משנה תורה, ובה יתעורר לבבו לתשובה:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע"א היהודי הקדוש זי"ע"א למד בכל יום פסוקים ממשנה תורה אומרים בשם היהודי הקדוש זצ"ל שלמד בכל יום איזה פסוקים מספר משנה תורה, שאמר שהוא לו לספר מוסר (ד"ה אלה הדברים):

מגן דוד

רבי דוד מטאלנא זי"ע"א משה רבנו רמז במשנה תורה כל החדשים שיהיו עד ביאת משיח צדקנו משנה תורה הוא כולל כל תורה שבע"פ, שמשה חזר ושנה וחדש בה דברים הרבה לישראל כדי שיכנסו הדברים בלב השומעו, ורמז בה כל התחדשות שיהיה עד ביאת משיח צדקנו:

צדיק

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זי"ע"א כל אחד שמע מהרבי רבי אלימלך זי"ע"א והתעורר על מה שהיה צריך ידוע ומפרסם מאדמו"ר איש אלקים מו"ה אלימלך זצוק"ל שהיה עומד לפניו ביותו וסבבוהו בני אדם בעגלה והוא היה עומד באמצע וספר איזה מעשה באיזה ענין לפניו, וכל אחד ואחד מהם היה

משל על ענין הגלות והכמיהה לגאולה

נתגלה לי בחלום. משל למלכה שפתכה למלך שיבא אצלה, והשיב המלך הלא אני באתי כמה פעמים אצלה, והשיבה כי באת במקום שיש רבים עמנו, ואנכי רוצה לבא עמך החדרה. והנמשל, ששכינת עזו ית' ואנחנו עמו ישראל צועקים שהוא ית' יבא אצלנו, והוא ית' משיב הלא מלא כל הארץ כבודי ואנכי בכל מקום. ואנחנו ושכינת עזו משיבין, הלא הוא במקום רבים שיש שליטה לשרים, ואנחנו רוצים לבא עמך החדרה לבית מקדשנו ותפארתנו (מגילת אסתר):

גאולה

לקט עני

רבי משה מקוסוב זי"ע"א הטעם שהיו צדיקים שאמרו את הקץ ולא נהיה כן כמה צדיקים אשר אמרו מענין קץ הגאולה ולא היה כמו שאמרו, איננו רק מפני שהמה ראו בנפשם את משפן ה' אשר הכינו לפניו, ע"כ דמו בנפשם שפבר הוא העת המכשרת לגאולה, ולא ידעו שישנם אנשים אחרים כנגדם אשר ירחיקו את הגאולה בטמאתם אשר ירעו וישחיתו לכל ישראל בה (פרשת מצרע):

רזא דעובדא

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זי"ע"א העובד בגלות בעוון המלבושים 'משארתם' צורת בשמלתם. 'משארתם', זה שעדין נשארו בגלותנו, 'צורת בשמלתם', צורו הוא בעוון המלבושים ושמלות שאינם בצניעות. (וועגין די מאדעס) (שער האותיות, בשם הרה"ק מוהרא"א הגדול מפרימיסלאן זי"ע"א):

לשון הרע

מאמר מרדכי

רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע"א השמירה הראויה מלשון הרע אלה ראשי תבות א'ב'ק ל'שון הרע, וזהו דבר משה אל כל ישראל, אפלו לגדולי הדור אשר יתיחסו בשם 'ישראל',

תפלין

ילקוט אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטיל מאפסא זיע"א

יש לעשות המצוה בחשק וטעם | אינו

דומה הנחת תפלין של אדם אחד לשל

חברו

לעשות המצות בשמחה, שיכין שיהיו מטעמין, כי אינו דומה הנחת תפלין של זה להנחת תפלין של זה. כמשל, הרוקח שיודע להטעים התבשיל היטב יותר ויותר מרוקח אחר, הגם שזה נותן בשר טוב וגם זה (פרשת דברים):

תשעה באב

אמרי פנחס

רבי פנחס מקורניץ זיע"א

תשעה באב – הקדמה לימים

הנוראים:

עבודת ישראל

רבי ישראל מקורניץ זיע"א

אף שיש לכבות בת"ב יש לשמח לב

המקום ב"ה על הגאולה העתידה

ואפלו בתשעה באב שהוא חשד למראה עיני, הגם שיש לכבות במר נפש

עבודת ישראל

רבי ישראל מקורניץ זיע"א

הנצוצות שכול האדם להעלות ולתקן

בתשעה באב אינו יכול לתקן בשמחת

תורה

ומה שיוכל אדם לתקן בתשעה באב שהוא בשפלות, אינו יכול לתקן בשמחת תורה, וכן להפך:

אוצרות גאוני הדורות

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן (א א)

סדר אליהו

רבי אליהו נסים זצ"ל

משה הוכיח תחלה את ישראל ברמז

ואחר כך במפרש

מוכא במדרש (דבר"א, ח), 'אמר רבי סימון, כיון שאמר לו הקב"ה למשה שישנה התורה, לא היה מבקש להוכיחם על מה שעשו. אמר רבי סימון, למה הדבר דומה לתלמיד שהיה מהלך עם רבו, וראה גחלת משלכת. סבור שהיא אבן טובה, נטל אותה ונכנה. לאחר ימים, היה מהלך עם רבו, וראה אבן טובה, היה סבור בה שהיא גחלת, והיה מתירא לגע בה. אמר לו רבו, טל אותה, אבן טובה היא. כך אמר משה, בשביל שאמרתי להם "שמעו נא המרים" (במדבר כ, ט), נטלתי שלי מתחת ידיהם, ועכשו אני בא להוכיחם? אמר לו הקב"ה, משה, אל תתירא.

ויש להבין, מהיכן למד המדרש מדברי הפסוקים, שבתחלה לא רצה משה להוכיחם, עד שאמר לו ה' 'אל תתירא'. ונראה, שהמדרש למד בן ממה שבתחלה נאמר "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל", ושוב חזר ואמר "ויהי בארבעים שנה וגו' דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אתו אלהם" (דברים א, ג). ובהכרח, שבתחלה התירא מלהוכיח את ישראל במפרש, ולכן הוכיחם רק ברמז, וכפי שפרש רש"י את הנאמר "בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחרצת ודי זהב", שכל אלה הם רמז למקומות שבהם חטאו ישראל.

ואחר שאמר לו ה' 'אל תתירא', "דבר

משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אתו אלהם", הינו דבור חדש שבו הוכיח את ישראל במפרש על חטאיהם במדבר, וכמבאר בהמשך הפרשה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אתם זכורים תמיד את התכריכים שהם לבנים, כלומר את יום המיתה, וחרצת, שהעולם הזה אינה אלא חצר בפני עולם הבא, אז יהיה לכם די זהב.

וחרצת ודי זהב (א א)

איל המלואים

רבי אריה ליב קרא זצ"ל

תוכחת ישראל על שלא מחו בקרח

נראה לי דרש"י פרש מה שחטאו במחלקת קרח, וקשה מה הוכיח לישראל על זה, אלא צריך לומר על שלא מחו, כאשר פרש האלשיך שלכך אמר 'כי כל העדה כלם קדשים' (במדבר טו א) דבא להחניף לכל ישראל, שהיה מן הראוי שכל ישראל יסקלו אותו באבנים איך מלאו לבו לדבר על משה רעיא מהימנא, ואם בן חטאו כל ישראל בזה.

וכי תימא שהיו מכבדים את קרח בשביל שהיה עשיר גדול, ועוד שיש תרועה על קרח גופא שהיה נבדל להון שיהיה כהן ויקטיר קטרת וישיג עשירות כי הקטרת מעשרת, לזה אמר על שניהם ודי זהב, על קרח בודאי היה לו די זהב כל עשירות של יוסף, גם לישראל היה די זהב עשירות של מצרים, כדכתיב (שה"ש א א) 'תורי זהב נעשה לך', ואמרינו במדרש רבה שכל אחד מישראל היה לו כמה גמלים משא מבנות מצרים, ועוד הלא במדבר היה פרנסה לכל אחד במן ובאר ובגדים כדכתיב (דברים ח ד) 'שמלתך לא בלטה מעליך', ואם בן היה להם די ולמה הניחו לקרח לחלק, שמע מנה דניחא להו.

ולבן וחרצת ודי זהב (א א)

בריתי שלום

רבי פנחס שטיינר זצ"ל

מדת ההסתפקות על ידי זכירת יום

המיתה

איתא בנודע ביהודה לרמז על הפסוק (בראשית כט ה) 'הידעתם את לבן', כלומר לבן זו התכריכין שהם לבנים, ומרמז בזה הפסוק שצריכים תמיד לזכור את יום המיתה.

ויש לפרש כאן בפסוק, הצדיקים שהם יודעים שהעולם הזה אינה עולם

האמת, כי אם חצרות ופרוודור, כדאיתא במשנה (אבות פ"ד מט"ו) התקן עצמך בפרוודור כדי שתפנס לטרקלין, ממילא יש להם די זהב וכסף במה שנתן להם הקב"ה, שפרוודור אין צריכים שיהיה יפה מאד הבית מלא זהב וכסף, שזו אינה דירת קבע אלא דירת צרא וחצרות, ומשעם זה יש להם לעולם די במה שנתן להם הקב"ה.

אבל הרשעים שאינם מאמינים בעולם הבא, הם אומרים שעולם הזה הוא העולם האמת, על בן אין להם לעולם די במה שנתן להם הקב"ה, כי בדירת קבע צריך להיות יפה מאד, ובשביל זה מבקשים לעולם יותר ממה שיש להם, כי אם יש לו מנה רוצה מאתים. וזהו מה שאמר הכתוב לבן, כלומר אם

זכרון יצחק

רבי יצחק הובנלונטר זצ"ל

הצדיקים ובני עליה גדולים במדת הדין ונעשנים אף על עון הראשון

פרש רש"י וזה לשונו 'והצרת' במחלקתו של קרח כו', 'ודי זהב' הוכיח על העגל שעשו בשביל רב זהב שהיה להם כו' עכ"ל. העירו המפרשים הלא מעשה העגל היה קודם למחלקת קרח ועדתו, ומדוע הקדים משה את המאחר [וכו'].

ובדרוש אמרתי עוד בשוב ענין הנזכר, דהנה הבאתי בחדושי פרשת בראשית (אות 1) בשם הגאון בעל משען המים, שכתב דאף דאמרין בש"ס דיומא (פ"א) אדם עובר עברה פעם ראשונה מוחלין לו, הינו מצד הרחמים, אבל מצד הדין אין מוחלין לו, ענין שם. וכתבתי בחדושי בפ' שם כי תשא (אות 1) דלפי מה שכתב השל"ה בפרשת בראשית בחלק תורה אור, דהצדיקים ובני עליה הם גדולים במדת הדין, אם כן לצדיקים ובני עליה אין מקום למחל עמם אף בפעם ראשונה.

ולפי זה עולה על נכון, דמתחלה לא רצה משה להוכיח את ישראל על עון העגל, כי יהיה להם מקום לומר כי לא היו במדרגות הצדיקים ובני עליה, ואם כן הלא נמחל להם עון העגל, דבפעם ראשונה מוחלין להם.

על פן הקדים משה להוכיח על מחלקת קרח, ושם אמרו למשה ולאחריו 'רב לכם כי כל העדה כלם קדשים' וגו' (במדבר טו א), ואם כן הרי אמרו שהם במעלות ומדרגות הצדיקים, ואם כן הרי הם גדולים במדת הדין, ובעבור זה היה מקום להוכיחם אחר כך על מעשה העגל, אחרי שלא היה מקום למחל להם מצד הדין וכדאמרן.

יסף עליכם ככם אלה פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א יב-יג)

בנין אריאל

רבי שאול לוונשטאם זצ"ל

ברכה בלי קצבה כשישראל שרויים בשלום

נראה לקשר המקראות הללו על פי מה שפרש רש"י יסף עליכם ככם אלה פעמים' כו', מהו שוב 'ויברך אתכם כאשר דבר לכם', אלא אמרו לו משה אתה נותן

קצבה לברכותינו, כפר הבטיח הקב"ה את אברהם אשר אם יוכל איש למנות וגו', אמר להם זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם, עכ"ל. ולכאורה יפלא הלא בכלל מאתים מנה, ואם יברכם הקב"ה בלי קצבה אין צריכין לברכת משה משלו.

אבל נראה כי היטיב משה אשר דבר להם שהוא נוהג בהן טובת עין לברכם משלו באותו זמן שאין ראויים לברכת הקב"ה, כי הנה ידוע מדברי רז"ל (עוקצין פ"ג מ"ב) שלא מצא הקב"ה פלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, ובעת ההיא היו מלאים קטטות ומריבות, כאשר אמר משה 'איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם', ופרש רש"י שהיו טרחנים וסרבנים ובעלי מריבה.

אמר מעתה כי לא היו ראויים ישראל שבאותו הדור לקבל הברכה מן הקב"ה שהיא בלי קצבה, לכך התגבר משה לתת להם ברכה משלו שיש לה קצבה, ובקש עליהם רחמים להסיר קנאת איש מרעהו ולעשות שלום בעולם, אז תבוא עליהם ברכה עד בלי די משמי קדשו יתברך כאשר דבר להם, ובהנה נתקשרו הכתובים אחד אל אחד.

בית פינחס

רבי פינחס חיים הורוויץ זצ"ל

המהנה תלמידי חכמים לא במהרה הוא חוטא

פרש רש"י אם אמר לקבל שכן לא אוכל, זו שאמרתי לכם לא מעצמי אני אומר אלא מפי הקב"ה עכ"ל, והוא פלאי מה שיכות קבלת שכן בזה, ובפרט גבי משה רבנו ע"ה שדרשו (סוטה יג) על פסוק (משלי י ח) 'חכם לב יקח מצות' שלא פנה אל רכוש מצרים רק לקח עצמות יוסף.

ואולי יש לומר על פי מה שכתב בספר הקדוש 'נעם אלימלך' (פר' קרח ד"ה וידבר ד' אל אהרן כו'), וזה לשונו: וזה שאמר 'אל תפן כו' לא חמור אחד מהם נשאתי כו', דהנה כן הוא דהמהנה תלמידי חכמים וצדיקים מנכסיו, אז ההנאה הזאת תביאהו שלא במהרה הוא חוטא כו', וזה שאמר 'לא חמור' וגו' כלומר אני גרמתי להם זאת שלא לקחתי מהם זה גרמה להם שחטאו, שאם נהניתי מהם היה מגן עליהם זאת לבלתי יחטאו כו', עכ"ל.

וזה שהצטרף משה רבנו ע"ה, שלא יאמרו שאם היה מקבל מהם ממון לא היו חוטאים כלל, ועל זה בא התרוץ 'זו שאמרתי לכם לא מעצמי אני אומר אלא מפי הקב"ה', אם כן שפיר הלכה פסוקה מה אני בחנם אף אתם בחנם, ואסור לקח שכר למוד התורה, לכן לא היה יכול לעשות עצה זו.

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם. הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם (א יב-יג)

בית יעקב

רבי יעקב טראב מסלון זצ"ל

כפרת סלוק הצדיקים על הדור קשאים מבזים אותם

שמעתי משם הרב רב חנ"ה זלה"ה, על פי מה שכתבו רז"ל (שבת קיט:) לא חרבה ירושלים אלא על שבזו בה תלמידי חכמים, ופרשו רז"ל משום דקניא לן שה' נוטל צדיק אחד ומכפר על הדור, ואיך לא עשה כן בזמן החרבן, אלא משום שבזו התלמידי חכמים ואינם מחשבים אותם, לא אהניא להו נטילת הצדיק לכפר.

וידוע (איכ"ר א א) שלשה אמרו איכה, משה וישעיה וירמיה, והנה ישעיה וירמיה אמרו אותה על החרבן, וזה שאמר להם משה **איכה אשא לבדי**, כלומר אם תרצו שלא אמר אותה רק אני לבדי ולא יחרב הבית, וזה אמרו 'איכה אשא' כלומר רק אני אומר 'איכה' ולא יאמרו ישעיה וירמיה רק אני לבדי ודקא, זאת תעשו אפלו 86 טרחכם ומשאכם וריבכם, כלומר אפלו שאתם עושים עונות, עם כל זה **הבו לכם אנשים חכמים ונבנים** וכו', כלומר שתהיו מחשבים אותם, ועל ידי זה **ואשימם בראשיכם** שנוטל צדיק אחד ומכפר עליכם.

הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם (א יג)

אזור אליהו

רבי אליהו הורוויץ זצ"ל

אנשים חכמים ונבנים אשר אינם מכירים בערכם

'אנשים' חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם, ואחרי זה נאמר (פסוק טו) **ואקח וכו' אנשים חכמים וידעים**, ולא נאמר 'ידעים לשבטיכם'

ד, הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שמות ד י) 'לא איש דברים אנכי', כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים, שנאמר 'אלה הדברים אשר דבר משה'.

כי מתחלה היה ההכרח שיהיה משה כבוד פה, למען ידעו ישראל ויתברר להם אשר הדברים היוצאים מפיו ונעמם ומתיקותם המה מנעם ויו העליון ב"ה, ולא המתקת פי המדבר אליהם, כי אינו יכול לדבר מאומה, כל זה היה משה צריך בעת אמר מצות התורה אל בני ישראל פעם ראשונה.

אכל עתה בבוא משה להחזיר התורה פעם שנית, שכבר נמתקו הדברים ונתבשמו באוני השומעים אמריו כי נעמו מאד, אין הכרח לו עוד שיהיה גם עתה כבוד פה כי ללא צורך הוא, נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים, שנאמר אלה הדברים, הינו שהיה מדבר כראוי, והטעם כי הם הם הדברים אשר דבר משה כבר אל בני ישראל, וכבר שמעו אמריו ונתבשמו אצל השומעים.

ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה ה' אתו אלהים (א ג)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנמין סופר זצ"ל

דבר משה אל כל ישראל בשפה ברורה ובנעימה אף שאמר משנה תורה מפי עצמו

נראה לי על פי מה שכתבתי במקום אחר לפנש מדרש תנחומא, כשהתחיל משה 'אלה הדברים' אמרו ישראל, במצרים אמרת 'כבוד פה וכבוד לשון אנכי' ועכשו אתה מדבר כל כך, וצריך להבין למה לא תמהו עד עתה, הלא הרבה דבר אליהם קדם שאמר משנה תורה.

ואמרתי שישאל ידעו ששכינה מדברת מתוך גורו, ובשליחות ה' אמר כל הדברים אשר צוה עליהם, ולא היה תמיה כל כך שידבר בשפה ברורה ובנעימה, אבל במשנה תורה שמפי עצמו אמרה, תמהו ואמרו 'במצרים אמרת כבוד פה' וכו'.

וזוהו שאמר ויהי בארבעים שנה וכו' דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה

צדק, הינו ש'מצדיק הדין בלבד, ואחר כך חותכו'. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון האמרי ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה (ב כד)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

הכנעת שרו של סיחון

אפשר רמז למה שמבאר ברו"ל וילקו"ש רמז תשסד) שהראה הקב"ה למשה רבנו ע"ה שרו של סיחון וידו כפותה, ואמרו ז"ל (שמו"ר ט ט) כשנפול השר נופלת האמה, כמו שנאמר (ישעיה כד כא) 'יפקד ה' על צבא המרום' וגו'.

וזוה שאמר החל רש אותיות שר, ורצה לומר כיון שתחלה נכנע השר ונעשה רש כמשמעות 'רש', או רצה לומר ונתחלל שר ונעשה רש, על ידי זה והתגר בו בסיחון מלחמה, כי וכשל עוזר ונפל עזר (ישעיה לא ג).

החלוק בין ארבעת החמשים לבין ספר דברים

אהל יעקב

רבי יעקב קרניץ זצ"ל

משנה תורה אמרו משה מפי עצמו

הנה שאלתי את פי מורי ורבי, הוא רבנו הקדוש הגאון התסיד מו"ה אליהו מוילנא זצוק"ל, מה ההבדל בין התורה הקדושה ובין משנה תורה.

ואמר לי כי הארבעה ספרים הראשונים היו נשמעים מפי הקב"ה בעצמו דרך גורו של משה, לא כן ספר דברים היו ישראל שומעים את דברי הספר הזה כאשר שמעו דברי הנביאים אשר אחר משה, אשר הקב"ה אמר אל הנביא היום, וליום מחור הלא הנביא והשמיע החזון אל ישראל, ואם כן בעת אשר דבר הנביא אל העם כבר היה נעתק ממנו הדבור האלהי, כן היה ספר דברים נשמע אל ישראל מפי משה רבנו ע"ה בעצמו.

רפואת משה רבנו בלשונו כשהחל לומר

משנה תורה

והוא אמרם ז"ל במדרש (דבר"ר א א): 'מרפא לשון עץ חיים' (משלי טו

רק וידועים לבד'. גם צריך לישב מה שנאמר אחרי זה 'ושטרים לשבטיכם', ופרש רש"י אלו הכופתין ומכין כרצועה על פי הדינים, ומקדם לא נאמר שרועה לעשות שוטרים.

והנראה בזה, דאמרו חכמינו ז"ל (ברכות י:): כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, גם אמרו חכמינו ז"ל (עין ירושלמי שבת פ"א ה"ג) מי שיש לו מדת ענוה הוא בודאי ירא שמים, וסמכו על האי קרא (משלי כב ד) 'עקב ענוה יראת ה'.

ולפי זה נחא, דמשה רבנו בקש הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם, דהינו שהשכטים יהיו יודעים שהמה אנשים חכמים ונבונים, אבל המה בעצמם לא יהיו יודעים שהמה שום בר מעלה טובה בשביל רב ענוה, וכיון שיהיו ענוים בודאי ממילא יהיו יראי שמים ואין צריך כלל לשוטרים, דודאי יהיו ציתים, דכיון שיש בהם יראת שמים יהיו דבריהם נשמעים.

אבל אחרי זה לא מצאו רק חכמים וידעים, דהינו שגם המה בעצמם היו יודעים שהמה חכמים, ונחסרו מעט מדת ענוה, ולכך היה צריך לקבץ גם שוטרים כדי שיכפו לקים כפי הפסק דין.

ואצוה את שפטיכם בעת ההיא לאמר שמעו בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (א טז)

אדרת אליהו

רבי אליהו הנצי"ט זצ"ל

על הדין לומר את דברי בעלי הדין

יש להבין, מה פונת הפסוק באמרו "לאמר", ודי היה לומר 'ואצוה את שפטיכם בעת ההיא שמעו בין אחיכם'. ונראה לבאר, בהקדים מה שפסק מרן בשו"ע (ח"מ סי' יז ס"ז), 'צריך הדגן לשמע דברי הבעלי דינים ולשנות אותם, שנאמר "ויאמר המלך זאת אמרת זה בני החי ובגוף המת וזאת אמרת לא כי בגוף המת ובני החי" (מ"א ג, כג), ומצדיק הדין בלבד, ואחר כך חותכו'.

ומעתה, תוכן פונת הפסוק "ואצוה את שפטיכם בעת ההיא לאמר", כלומר, שעל הדינים לומר בפיהם את אשר "שמע", הם הדברים שיצאו מ"בין אחיכם", הם בעלי הדין. ולאחר מכן "ושפטתם

אמנם אחר כך פאָשר צוהו הקב"ה לכתב את כל התורה על הספר, אמר הקב"ה כל הדברים האלה, הן מה שדבר משה לו, והן מה שדבר משה לישראל אות באות, איככה לכתבם על הספר, ומשה רבנו ע"ה אמר אחריו אות באות וכתבן על הספר, ואין בזה הבדל כלל בין הד' ספרים למשנה תורה, שסוף כל סוף לאמר משה רבנו ע"ה באורי התורה והמצוות מפי עצמו הספיק הקב"ה עמו, ואמר כל הדברים האלה לכתבם ככל ספר התורה, והרי הן אות באות מפי הגבורה.

הרי זה כשאר הספרים

אך ברור הדבר, דכונת האור החיים הקדוש, דההבדל בין התורה למשנה תורה בשנוי הוא בבאור מצות הקודמות לדורות, דבאלו הד' ספרים הראשונים אמרם בלי שנוי אפלו אות רק כמו שציצאו מפי הקב"ה, ובמשנה תורה הרחיב משה רבנו ע"ה את הבאור למצות אלו מפי עצמו, והרי זה כהדבורים של משה רבנו ע"ה שנזכרו בד' הספרים שהן הן גופי תורה.

כלי חמדה

רבי מאיר דן פלאצקי זצ"ל

במשנה תורה הרחיב משה רבנו לבאר מפי עצמו, אך לאחר שנכתב בתורה

מעשי צדיקים

בגנבה, אף באו לידי תגרת ידים, אך אין מוצא מן הסבר.

משא כי אין בידם להגיע לעמק השוה ולפתור את התעלומה, התקבצו אצל הכמר של העיר למען יפסק להם פסוקו ויודיעם מי גנב את המעות, אך הכמר נבון לעמתם ולא ידע כיצד יגרר דבר סתום זה.

מבין שפר, עלה ברעיונו של הכמר דבר הגון, פנה אל בעלי הדין בני עמו והודה בפניהם כי קצרה ידו מלפתור להם את התעלומה, אך הציע להם לפנות אל הרב הראשי היהודי, שחזקה עליו כי ברב תבונתו ונאמנותו יוציא לאור משפט צדק, כשהוא מציד אותם במכתב אל רבי חיים הערש בו גולל את ספור הדברים, ובקש ממנו לגלות את הגנב.

משבאו הנכרים לפני הרב, הושיבם סביב לשלחנו, קרא את הפתוב במכתב, ואמר בקול, "אינני מבין מה רוצה ממני הכמר, הכי נביא אנכי שאדע מי הוא הגנב, לכו נא לדרככם ואמרו לו למקבדי הכמר, כי לצערי אין באפשרותי לסייע בידכם".

מששמעו ארבעת הנכרים את דברי הרב, קמו מקסאותיהם ופנו לעבר הדלת, והנה אף יצאו יצאו ללכת אל הכמר, קרא להם הרב והזמין בשנית לשבת סביב לשלחנו, הוא חזר ועין במכתבו של הכמר רגעים ספורים, אחר פתח את פיו בחכמה ואמר בשנית, "לא, אינני יכול לגרר את התעלומה, הרי אינני נביא, אמרו לכמר כי לצערי אין בכחי לגלות מי הגנב".

עשר יום מחרב' (חוט המשולט. שיחת חולין של תלמידי חכמים)

הבו לכם אנשים חכמים ויבנים וידעים לטבטיכם ואטימם בראשיכם (א יג)

מפרסם היה אב"ד אונגוואר רבי חיים הערש מנהיגו זצ"ל בגדלותו בתורה בצדקתו וביותר בחכמתו, ואף בין הנכרים יצא שמו לתהלה כחכם מפלג וקדוש.

פעם עשו ארבעה נכרים מתושבי האזור שתפות במסחר ביניהם, ויצאו יחדיו לשוק אשר באונגוואר לסחר בסחורתם, בדרך הבחינו שקלים באמתותם סו גדול של מומן שאין להם בו צרך בעת שהותם בשוק, וחששו לטלו עמיהם פן יגנב או יאבד.

מאחר וגם לשוב על עקבותיהם ולהטמין את הקסף בישובם לא יכלו, אחר שהרחיקו נדד וכבר היו קרובים לעיר, החליטו ביניהם להטמינו בין עצי היער סמוך לעיר אונגוואר, הם חפרו בור קטן בו הטמינו את סכום הקסף, וצינו את מקום ההטמנה בסימון הכר מיוחד.

משסימונו את מלאכתם פנו ארבעתם לשוק לסחר בסחורתם, ויהי אף סימונו את עסקיהם בשוק, הלכו יחדיו לאותו מקום ביער והנה הבור פתוח וכספם איננו, יד נעלמת לקחתו.

הואיל ואיש בעולם לא ידע על דבר המטמון מלבד ארבעתם, וכל אחד מהם ידע היטב כי אין לבטח בשום אחד מחבריו, החלו מריבים זה עם זה פאשר כל אחד חושד את שלשת חבריו

ה' אתו אלהם, פרוש, שהיו דבריו בנעימה בלי לעג לשון ככל אשר צוה ה' אותו אליהם, כמו אלו הדברים אשר צוה ה' אותו ובשליחותו אמרם על נכון בלי גמגום וכבדות פה, פן היו אלו הדברים.

אחד עשר יום מחרב דרך הר שני עד קדש ברנע (א ב)

בנערים ושמונה שנים שמש רבי משה חריף זצ"ל כרבה של פרשבורג ונהל את צאן מרעיתו ביד רמה, באחרית שנותיו כאשר מצב בריאותו החל להתרופף, מנה רבי עקיבא איגר הראשון זצ"ל, בעל משנת רבי עקיבא וזקנו של רבי עקיבא איגר הידוע, לריש מתיבתא ולעוזרו וממלא מקומו.

כאשר הגיע חדש ניסן בקש הרב הזקן שלא ידרש את דרשת שבת הגדול, כי הגם שבכל הנוגע לתשובות והוראות ישיב לשואלים אותו, במה שנוגע לכבוד הרשמי, הוא מבקש שלא ידרש כל עוד הוא בחיים.

אחר שהיו מפרנסי הצבור שעמדו ודרשו מרבי עקיבא שלא ימנע מלדרש בשבת הגדול, בטענה שלא יתכן שלא תהא דרשה בעיר וכי מנהג ישראל לדרש, לא נענה רבי עקיבא איגר לבקשת הרב, ודרש בבית הכנסת בשבת הגדול.

אחר תקופה קצרה הסתלק רבי משה חריף לבית עולמו בשנת תק"ח, בהלויה עלה רבי עקיבא איגר להספידו, ובעת שנעמד ליד הדוכן החל לצעק שהרב הנפטר עומד לידו ואינו מניחו להספידו, באמרו שפשע בו בכך שאמר דרשה בשבת הגדול, והוא מקפיד עליו.

הרב אכן ירד ולא הספידו, ולאחר הקבורה מנה לרב באפן רשמי, אולם לא עבר זמן מועט והוא שבק חיים, היה זה אחד עשר יום לאחר ההלויה של הרב הזקן, וקראו עליו הפסוק 'אחד

מכיר את אנשי המקום, אם אני אומר שכאשר יהיה לי פנאי אבוא, בודאי אקום דברי".

השמש מסר לרב את דברי הגביר, והרב הזדקף על מקומו והורה לשמש, "לך מיד ואמר לו כי אמנם נכון שהוא הגביר של המבורג, אך אם אני אומר שיבוא היום הוא מקרח לצית ולבוא דוקא היום, אם לא יש לי אמצעי ושמו חרם, ואני אוכל לשגר אליו באמצעותך".

בשמע השמש דברים קשים אלו, אחזה אותו פלצות ובקש מהרב שישלח מישהו אחר, הרב עמד על דעתו ש"לך הוא בעצמו, ובמהירות האפשרית. כאשר ראה השמש כי אינו יכול להשתמש מתפקיד קשה זה, אזור חלציו והלך לגביר בפעם השלישית.

בקשי רב הצליח הגביר להוציא מפי השמש את כל דברי הרב, והשמש עצמו לא יכול היה להביט בפני הגביר מרב בושה ופחד, מיד כשגמר את דבריו, הסתלק מבית הגביר כשכלו מזעזע ונרגש.

נעבר שעה קלה התייצב הגביר בבית הרב כשהוא מושיט את ידו לעבר הרב ומכריז בקול גדול, "מזל טוב, מזל טוב, כבוד הרב באמת ראוי להיות רב בעירנו, עכשו אפשר לגלות את האמת שאין אני הנתבע ואין האשה הזאת תובעת, כל הענין היה בבחינת נסיון.

בלב פרנסי העיר קנו חשש גדול שמא הרב מחמת גילו הצעיר לא יכול לקים כהלכה את הדין של 'לא תגורו מפני איש', כיון שיש במקומו גבירים גדולים ותקיפים, לכן אמרנו לנסות את כבוד תורתנו על ידי הזמנת דין תורה, עכשו כשראינו שהרב אינו נרתע מכל קשי ואי נעימות, וקיים את צו התורה ללא כל פגם, ראוי הוא לכהן כרבנו".

(מדרגת האדם)

כי המשפט לאלקים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרובו אלי ושמעתי (א יז)

באחת הפעמים שהגיע רבי יהושע העשיל מסאמרנא וצ"ל בנו של אב"ד לייפניק הברוך טעם וצ"ל, להסתופף בצל רבו הרה"ק רבי יעקב יצחק מליובלין זיע"א, שאלו הרבי מדוע אינו הולך לפעמים אל הרב

לא תגורו מפני איש (א יז)

אברהם צעיר היה רבי ופאל הכהן וצ"ל, בעת שהתמנה לרב בעיר המבורג, ביום הראשון לשהותו בעיר באה לפניו אשה תושבת המקום, וטענה שיש לה דין ודברים עם פלוני הגביר שהיה מונכדי העיר.

שאל הרב אם יש אפשרות להמתין עד מחר מאחר והיום הוא ענף עדין מטרח הדרך, אך היא מנתה לפניו כמה וכמה סבות מדוע צריך הדין תורה להתבצע כבר היום, מיד קרא הרב הצעיר לשמשו החדש, והורה לו ללכת לבית פלוני הגביר ולאמר לו שהוא מזמן לבוא לדין עם אשה פלונית.

השמש חש שהוא אינו מסוגל לזוז ממקומו מרב פחד מפני תגובת הגביר, אך הרב החדש האיץ בו שיזדרז לבצע את שליחותו, השמש יצא בחיל ורעדה ופיק ברכים, כאשר בא לפתח בית הגביר התגבר עליו הפחד עוד יותר עד שלא יכול היה להפנס, והחל חוזר אנה ואנה לפני החצר.

שאל הגביר לפשר מעשיו כאן, והשמש החל לגמגם ובקשי רב הוציא מפיו את דבר שליחותו של הרב, ענה לו הגביר, "לך אמר לרב שבהזדמנות אחרת אבוא", והשליח חזר אל הרב ומסר לו את דברי הגביר.

הרב שאל את האשה האם היא מסכימה לדבריו, והיא השיבה, "אל נא תאחר אותי, כי קשה לי מאד להמתין", שלח הרב את השמש שנית ואמר לו, "לך אמר לגביר כי האשה אינה מסכימה להמתין, ולכן אני מצוה עליו שיבוא עוד היום".

בשמע השמש כי הטל עליו ללכת אל הגביר פעם נוספת, הוא נבהל מאד כאשר ידע היטב כי עשירי המבורג אינם סובלים דברים קשים כאלה, כלית ברה הלך שוב אל הגביר, וכמו בפעם הראשונה נעתקו המלים מפיו.

לבסוף גמגם ואמר שהרב שלח כי האשה אינה מסכימה להמתין ועליו להתייצב עוד היום בבית הרב, מיד נתמלא הגביר חמה על הרב ואמר לשמש בחצפה, "לך אמר לרב כי אני הגביר של המבורג והוא עודנו אורח פה, עדין אין הוא

קמו שוב הגויים ממושבים ופנו לצאת, ואז חזר הרב וקרא להם לבוא שוב לחדרו, עין פעם נוספת במכתב, ולבסוף חזר ואמר, "אינני יודע מה רוצה הכמר ממני, אין לי רוח נבואה לגלות את זהות הגנב, לכן נא לדרככם".

אך קמו הסוחרים הגויים ויצאו מביתו, כבפעמים הקודמות חזר גם הפעם וקראם לשוב לביתו, כך נשנה הדבר חמש פעמים עד שהנכרים אבדו את סבלנותם, בפעם החמישית נטל רבי חיים הערש את הקלמוס לידו, כתב מכתב קצר אל הכמר בו רשם על גליון את שמו של הגנב, אחר חתם את המכתב, ומסרו בידיהם לתנו לכמר.

כשקבל הכמר את המכתב לידו, קרא לאנשי המשטרה אשר תפסו את אותו הסוחר והפליאו בו מכותיהם, עד שנשבר והודה כי אכן הוא גנב את המטמון, התפעל הכמר וסקרנותו בערה בו, כיצד עלה בידי הרב היהודי לפתור את התעלומה.

משחקר את הסוחרים גם הם לא ידעו את פשר הדבר, רק ספרו לכמר כי הרב תעתע בהם, הכניסם והוציאם מספר פעמים באמרו כל הזמן שאין באפשרותו לגלות את זהות הגנב, נשא הכמר את רגליו והלך בעצמו לבית הרב היהודי, ושאל, אחר שטען כבוד הרב שאינו נביא, כיצד עלה בידו לגלות את הגנב, שמא הנו משתמש בשמות הקדושים.

השיב רבי חיים הערש, "אינני בעל רוח הקדש ואף אינני משתמש בשמות, אולם הבחנתי כי ברגע שאמרתי לארבעת הסוחרים, "מה רוצה הכמר ממני, מנין לי לדעת מי הגנב", מהר אחד מהם וקם ראשון מחבריו, ברוצות למהר להסתלק ולעזב את הבית.

חשבתיו בלבי אולי מקרה הוא, לכן קראתי להם שוב, כשחזרתי ואמרתי לפניהם כי אין באפשרותי לגלות את זהות הגנב, הצצתי לראות מי מהם ממנה לקום ולצאת ואכן אותו הסוחר היה הראשון שמנהר לברח מביתי פעם אחר פעם, מהתנהגותו זו הכרתי שהוא הגנב, לכן בכל פעם ששמע שאינני יודע מי הוא הגנב, נשם לרוחה ומהר להמלט על נפשו". (רשומים בשמך)

ענהו הרבי, "שמע לדברי ועשה כאשר אצוה, לך לביתך ותטל בידך מקל מטאטא, עמו תלך לבית הגוי שם תחזיק את המקל כמו רובה, ותאים על הערל המציק שאתה חפץ לירות בו למיתה על ידי מקל המטאטא".

מחסיד נאמן המאמין בדברי רבו, שמע החסיד לעצת הרבי הגם שהדבר נראה היה מוזר ומגחך, ולא אחר לעשות כדבר. כשהגיע לבית הגוי ואמר "אני רוצה להמיתך עם המקל הזה, נפלה אימה ופחד על הגוי, הוא רץ בבהלה אל השופט בטענה שהיהודי מאים עליו ברצח".

נבהל החסיד מהעלילה הקשה ההולכת ונרקמת על ראשו ברגעים אלו, והחל רץ אחר הגוי לבית השופט עם מקל המטאטא בידו לאמר, "הכי נתן לירות ולהרג באמצעות מקל מטאטא, רק בדיות ושטיות מדבר הוא".

משחקיר השופט שאמת בדברי היהודי, הוא פטר אותו על אחר גמ מהתביעה הראשונה בעניני הפספים, אחר שנזכר במו ענינו כי כל מעשי הגוי הם מעשי נערו ורק תואנה להציק הוא מחפש. (עטרת שלום)

כי קל רחום ה' אלוקיך לא ירפה ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם (ו לא)

נשבע ימים לפני שנסתלק רבי דוד שפרבר זצ"ל בעל אפוסקסא דעניא לבית עולמו, הוא אמר לאנשים ששעמדו סביב מטתו, כאשר אתיצב לפני בית דין של מעלה, אבקש שמוצי ורבי הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א יהיה נוכח בעת שידונו אותי.

כל כך למה, כי ידעתי בו בחיים חיותו שלא קרה אצלו מעולם שיהודי יבוא לבקש ברכתו או עזרתו ויצא מעל פניו ריקם, אפלו כשהדבר היה פרוץ במסירות נפש מצדו, יען כי רחום וחננו היה, על כן בטוח אני שאף בעלמא דקשוט, אם אודקק לעזרתו בודאי יעמד לימיני". (מרבצי תורה מעולם החסידות)

הגורם שיצא הצדק בדין על ידי שהראה לרב את דברי התוספות.

כאשר נכנס אחר כך בפעם הראשונה לרבו הקדוש מלובלין, אמר לו הרבי, כי הוא כבר הלך מספיק אל המרא דאתרא ואינו צריך ללכת יותר, אז בקש רבי יהושע העשיל מהרבי לגלות לו פונתו הקדושה, והשיב לו כי הדין תורה הזה היה כבר צ"ט פעמים בגלגול בזה העולם, ותמיד יצא הפסק שלא על פי דין תורה ולא היה יכול להיות תקון לחיב.

עד שבא החיב בעצמו לבקש מהרבי מלובלין שיעזר לו שיהיה לו תקון לנפשו, כי מתירא שמא גם בפעם הזאת לא יהיה הפסק בצדק, לכן שלח את הרב יהושע העשיל לבית הרב למען יצא הפסק דין לאמתו ותהיה גאלה לנפש החיב.

ספור זה ספר הרה"ק רבי יחזקאל משינווא זיע"א בעל הדברי יחזקאל, שהיה בן אחותו של רבי יהושע העשיל מקאמרנא, שכן אביו הרה"ק הדברי חיים זיע"א היה חתנו של הברוך טעם זצ"ל. (נפלאות הרבי מלובלין)

ושמרתם ונעיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה (ד ו)

בזכות ברכת רבו, מצא אחד מחסידיו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מקאמרנא זיע"א את פרנסתו ממסחר בשתפות עם ערל, משך מספר שנים ראה הצלחה גדולה במסחרו, שגדל והתעצם מיום ליום.

מיום מן הימים קם השתף הגוי והתחיל להציק ולהרע כשהוא מחפש להסתכסך עם היהודי, בהמשך אף הגדיל לעשות ועמד וטען כי היהודי חיב לו סכום כסף עצום, כראות הגוי שאינו שומע לדבריו, עמד ותבע את שתפו היהודי אצל שופט העיר, שישפט ביניהם.

בראות היהודי החסיד שאינו יכול להתפטר מעלילות הגוי הרשע, בא בדמעות שליש לפני הרבי וספר את כל אשר עושה לו השתף הגוי, מאחר ולפי חשוב החשבונות בשתפות אינו חיב לו פרוטה, שיבקש עליו רחמים ויחיש ישועה מהגוי הרשע.

דמתא, רבי עזריאל הורוויץ זצ"ל שהיה מקנה ראש הברזל, והתנגד לדרך החסידות.

הדבר היה לפלא בעיני רבי יהושע העשיל, עם כל זה פקדת רבו שמר והיה הולך בכל יום להתפלל תפלת מנחה בבית הרב, שם זכה לקרוב על אף שהיה חסיד, מפני שהוא בן הגאון מלייפניק וגם שהוא בעצמו תלמיד חכם.

כך היה במשך מספר ימים, עד שיום אחד אחר התפלה נערך דין תורה בבית הרב, ורבי יהושע העשיל עמד בצדי החדר ושמע מרחוק את הטענות, אחרי כן יצאו בעלי הדינים לחדר החיצון, והוא שמע את הרב עם חברי בית הדין מתחילים לעין בדבר.

אחד מהדינים נטה לזכות את ראובן ואלו השני צדד לטובת שמעון, ורבי יהושע העשיל עומד ומאזין לזכות בין הדינים, וידע שהדין המזכה את ראובן צודק וסברתו נאמנה, אולם נבהל לראות שהרב בעצמו נוטה להכריע כדעת הדין השני, שלא כדיון.

רבי העשיל חשש פן יצא הפסק שלא בצדק ולא ידע לשית עצות בנפשו, עד שעלה ברעיונו שיש תוספות מפרש שכותב כפי הדין האמתי, הוא הוציא גמרא מהארון ונגש אל הרב, ובקש ממנו שיפרש לו את דברי התוספות.

הרב דחה אותו שאין לו פנאי כעת כי הוא עוסק בגמר דין תורה, לכן הוא מבקש שימתין עד שיפסק בדין תורה ואז יראה מה הוא שואל אותו, אולם רבי העשיל שרצה שהרב יעין בתוספות קדם שיגמר הדין, כדי שיצא הדין תורה לאמתו, הפציר בו שימחל ויעין עכשו מיד בדברי התוספות.

עשה הרב רצונו, לקח את הגמרא והביט בתוספות, וכאשר ראה את סברת התוספות, נבהל לראות שבדבריו נסתה סברת הדין השני, הוא השיב לרבי העשיל שיאמר לו מחר הפרוש כי כעת אינו יכול לעין היטב, ורבי העשיל שהבחין שהרב נרמז כאשר רצה, יצא את הבית.

למחרת בבואו להתפלל מנחה כדרכו, התענין אצל שמש בית הדין מי זכה אתמול בדין תורה, ומשהשיב כי ראובן זכה, שמח על כך שזכה להיות

פרשת דברים

לא תגור מפני איש

סוחר המלח הגדול של העיר צאנז היה יהודי אמיד בשם "יוסל אמהייזען", שבשל עיסוקיו עם המלח קיבל את הכינוי "יוסל זעלצער". האיש רכש לעצמו מעמד של יהודי נכבד בעמיו, היושב בכותל המזרח של בית הכנסת הגדול בעיר, זאת בשל היותו "תקיף ובעל יכולת", ואפילו מעט "יודע ספר". איש לא בחר להתעסק עם "יוסל זעלצער", כיוון שהכול ידעו שהוא בעל זרוע נטויה ויד חזקה, ושומר נפשו ישמור על כבודו.

אוהב כסף לא ישבע כסף. גם אם "יוסל זעלצער" היה מנהל את עסקיו ביושר ובנאמנות, הוא היה מרוויח סכומים הגונים מאוד, אולם תאוותו לממון הכריעה את הכף והוא בחר לעשות גם מעשים אשר לא ייעשו, כשבמרכזם הייתה הימנעות מתשלומי המכס הקבועים בחוק. את מחסניו המלאים במלח מכל הסוגים היה "יוסל זעלצער" מביא מהברחות גבול, וקשר מיוחד היה לו עם מבריחי גבול מקצועיים שהיו עושים עבורו את העבודה השחורה.

ברבות הימים התקפה חוש הזהירות של "יוסל זעלצער", והוא התנהג בפזיזות רבה במהלך ההברחות, עד שביום מהימים נתפס על ידי משטרת הגבולות. "יוסל זעלצער" הוזמן לחקירה, והוא בערלות לבבו לא התבייש לגלגל את האשמה על אדם אחר, חף מפשע. במצח נחושה שיקר לשוטרים ואמר: "סחורה מוברחת זו שייכת ליהודי בשם ר' קלמן פרלשטיין, והוא זה שעבר על החוק".

למותר לספר שחיוו של ר' קלמן פרלשטיין הפכו לגיהנום. השלטונות קיבלו את דברי "יוסל זעלצער" והאמינו לו שאכן ר' קלמן הבריח סחורה דרך הגבול. הם החלו לפשפש במסמכיו ובחשבונותיו ותבעו ממנו סכומי כסף אדירים על כל השנים שבהן הוא כאילו הבריח סחורה שלא כחוק.

בצר לו הזמין ר' קלמן פרלשטיין את "יוסל זעלצער" לדין תורה בבית הדין של העיר צאנז. כנודע וכמפורסם, בחיים חיותו של הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א, בעל "דברי חיים", התמנה בנו הצעיר הרה"ק רבי אהרן זיע"א לכהן כרב "מחוז" העיר צאנז, ובשל כך הוא היה מכוונה בהערצה רבה: "דער קרייזער רב", היינו, רב המחוז והגלילות של צאנז.

כעבור שנתיים, מינה הדברי חיים את בנו לכהן על מקומו גם ברבנות העיר צאנז

לממש את האיום ולהטיל חרם על "יוסל זעלצער" הממרה את פי הדיינים בעזות מצח. למעשה, למרות שתושבי צאנז לא שמעו משמש בית הדין שאכן הוטל חרם על האיש, הרי שמישהו הגיע באישון לילה וכתב בצבע שחור ובאותיות ענק על הקיר של בית הכנסת: "יוסל זעלצער ימח שמו מוטל בחרם".

עם בוקר, כשהמחוצץ "יוסל זעלצער" הגיע לבית הכנסת כדי להתפלל, הוא ראה את הכיתוב הענק, וחמתו בערה בו ככבשן האש. הוא מיד סב על עקבותיו וניגש אל בית המשפט המחוזי, שם הגיש תלונה מקיפה נגד "דער קרייזער רב", חברי בית דינו, גבאי בית הכנסת, ועוד אנשים רבים שנראו לו כקשורים להטלת החרם.

מאותו יום והלאה הפך בית הכנסת לזירת התגוששות של בני העיר עם "יוסל זעלצער" ובניו האלימים. האיש התעקש להמשיך להגיע לבית הכנסת כמנהגו, מדי יום ביומו, ולשבת במקומו שבכותל המזרח, על אף התנגדותם הנחרצת של המתפללים שליוו אותו בקריאות בוז והשפלה. האיש ובניו לא הסכימו לעזוב את בית הכנסת, והם היו משיבים בחירופים וגידופים משלהם, וגם את נחת זרועם לא חסכו מחורפיהם.

כאשר ראה "יוסל זעלצער" שצרו צעדיו מלכת בבית הכנסת, הוא התחיל להגיע לשם מלווה בקבוצה של שוטרים שאבטחה את צעדיו. דבר זה הצית עוד יותר את האש ובני העיר כעסו מאוד על חילול הקודש, עד שכמעט לא השגיוחו באותם שוטרים, כשבדעתם למנוע בכל מחיר מהאיש לדרוך על סף בית הכנסת.

בשלב מסוים הגיעה משלחת של השופטים, אלו שלפניהם הוגשה העתירה של "יוסל זעלצער", לביקור רשמי בבית הכנסת, כדי להתרשם בעצמם מהחרם שהוטל על האיש. אלא שהביקור הסתיים בתקרית לא נעימה: בחורים צעירים, חמומי מוח, עמדו בעזרת הנשים והשליכו על אנשי המשלחת מכל הבא ביד: טליתות ישנות, מגבות גדולות, ועוד פריטים מכל הבא ליד. נזק ממשי לא אירע לשופטים, אך ביזיונם היה גדול.

ביום המשפט, הוכרז יום תענית ציבור בעיר צאנז וגלילותיה. כל בני הקהילה התאספו בבית הכנסת, אמרו תהלים והתפללו על רבם ועל כל חברי בית דינו הצדק יחד עם הגבאים,

עצמה, ועדיין, כדי להבדיל בינו לבין אביו שעדיין נשאר בצאנז, הוא נשא את התואר "דער קרייזער רב" למרות שיכול היה להיקרא "רבה של צאנז". במשך קרוב לחמישים שנה כיהן "דער קרייזער רב" בתפקידו החשוב.

בבית הדין של צאנז היו בדרך כלל שלושה דיינים יושבים על כסאות למשפט: הראב"ד היה הגאון רבי דוב בעריש פרלשטיין, ולצדו היה הגאון רבי אלי'ש דיין והגאון רבי משה גאלד'ס. בדין תורה זה שתבע רבי קלמן פרלשטיין את "יוסל זעלצער" לא יכול היה רבי דוב בעריש להשתתף, עקב היותו דודו של התובע. כיוון שכך חתם "דער קרייזער רב" בכבודו ובעצמו על כתב ההזמנה לדין תורה שנשלח אל "יוסל זעלצער".

שמש בית הדין שהביא את מכתב ההזמנה לדין תורה לידיו של "יוסל זעלצער" הופתע לשמוע ממנו תגובה מזלזלת מאוד: "אם לקלמן פרלשטיין יש תביעה עליי - הוא מוזמן לתבוע אותי בערכאות!"

"דער קרייזער רב" שנחרד לשמוע מהשמש את תגובת "יוסל זעלצער", הורה לו כי יחזור פעם שנייה אליו ויודיע לו כי בפקודת הרב מרא דאתרא עליו להגיע תיכף ומיד אל בית הדין. אך גם בפעם השנייה, תגובת הנתבע הייתה דומה: "איני מכיר בבית הדין של העיר צאנז - ככל ויש למישהו תביעה עליי, שיתבע אותי בבית משפט!"

לשמע תגובתו של "יוסל זעלצער" הודיע "דער קרייזער רב" לשמש שילך אליו בשלישית ויתרה בו בתקיפות רבה שאם הוא לא יגיע לדין תורה - בית הדין ינדהו ויחרימהו מלבוא בקהל! למעשה, גם התראה זו לא פעלה ולא כלום על "יוסל זעלצער" והוא השיב לשמש בחוצפה יתרה: "אם בית הדין יטיל עליי חרם - הרי שאני אשליך אותם לבית הסוהר!"

חוצפתו של "יוסל זעלצער" עשתה לה כנפיים בעיר צאנז וגלילותיה, והיא עוררה רעש עצום וחלחלה אצל בני העיר אשר העריצו והעריכו מאוד את רבם שהיה ענוותן כהלל וצדיק תמים, אשר רק האמת והצדק היו נר לרגליו, והנה קם אדם ומחציף פנים באופן נורא שכזה. מה גם שחומרת עניין ההליכה לערכאות הייתה מושרשת בבני העיר, ובכל דין ודברים שהיה בין אדם לחברו תמיד היו מתדיינים רק בבית דין של רבני העיר, והנה קם האיש ומצהיר בריש גלי כי ילך לערכאות.

השיח אצל תושבי צאנז היה שאכן צריך

את הבקשה והבטיח לו שהוא יקל בעונשם, ואכן לאחר כמה ימים הורה שר המשפטים להחליף את עונש המאסר במעצר בית.

ואילו "יוסל זעלצער" ובניו גם היו ב"מעצר בית". הם חגגו את ניצחונם על הרב והדיינים בביתם פנימה. מתייראים היו להסתובב בחוצות העיר בשל זעמם של בני העיר, והעדיפו להתכנס בביתם. אך לא לעולם חוסן. מאותו היום והלאה החלו עסקיו של סוחר המלח הגדול להתמוטט עד שכל הונו ורכושו אבדו בעניינים רעים מאוד.

מסופר, שבאחרית ימיו של אותו מלשין, הוא סבל ממכאובים קשים ומייסורים נוראים, לב האבן שבקרב החל להתרכך מעט, עד שהתחרט על מעשיו הנלוזים. הוא בא אל הרב וביקש ממנו את מחילתו תוך שהוא מפציר בו להסיר ממנו את הנידוי והחרם. עם זאת בניו ונכדיו של המלשין כבר סרו לגמרי מדרך השם, פרקו עול תורה ומצוות והיו מחללי שבתות ושם שמים בפרהסיא רח"ל. זה היה סופו המר של מי שפגע בדייני אמת וצדק שאינם מתייראים מבעלי זרוע ומקיימים את הציווי של "לא תגורו מפני איש".

על הפסוק (דברים א יז): **'לא תכירו פנים במשפט כקטן כגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא'**, פירש בספר 'ברית אברהם': לכאורה קשה, מה זה 'כי המשפט לאלוקים הוא' נתינת טעם על 'לא תגורו', כי זה הטעם היה שייך על שלא יטה המשפט 'כי המשפט לאלקים הוא' כמו שפירש רש"י, מה שאתה נוטל מזה שלא כדן אתה מזיקני להחזיר לו, נמצא שהטית עלי המשפט, ע"כ, אבל על 'לא תגורו' אין זה נתינת טעם, כי אעפ"כ יש לו מורא.

ואפשר לפרש על דרך שאמרו חז"ל (ברכות ס.) 'ההוא תלמידא דהוה קא אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון, חזייה דקא מפחיד, אמר ליה, חטאה את, דכתיב (ישעיה לג יד) פחדו בציון חטאים כו', עד כאן.

ועל פי זה פירש רבינו משה אלשיך ז"ל על פסוק (תהלים כז ג) 'אם תחנה עלי מחנה', מרחוק, ואעפ"כ לא ירא לבי, 'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח', פירוש, בזאת שלא הייתי ירא מקודם אני בוטח שאין אני בעל עבירה ח"ו, ובוודאי אני נוצח, עד כאן.

וזהו שאמר הכתוב כאן: זה הסימן יהא מסור בידכם אם לא תגורו מפני איש, אז תדעו בוודאי כי המשפט לאלקים הוא, בוודאי עשיתם המשפט כאשר צוה ה' אלוהיכם.

חומות בית האסורים. המוני תושבי צאנז ליו אותם בבכיות וביללות, שק ואפר הוצע לרבים.

ימים לא רבים אחר מעצרו, ביום כ"ה ניסן, נסתלק הדברי חיים לישיבה של מעלה. כל שעלה בידי השתדלנים לא היה אלא להשיג רישיון עבור בנו של רבינו להגיע להלוויה תחת שמירה קפדנית של שוטרים שליוו אותו כאילו הוא אסיר מסוכן. מיד לאחר הקבורה, חזר "דער קרייזער רב" לבית האסורים, שם ניתנה רשות לכמניין אנשים לבוא לבקרו, כדי שיוכל להתפלל לפני התיבה וללמוד משניות בציבור.

מטעם רבני המדינה נבחר הגאון רבי שמעון סופר, רבה הנודע של העיר קראקא ובעל 'מכתב סופר', בנו של מרן החתם סופר זיע"א, לפעול למען ההצלה והשחרור של הרב הנערץ והנקדש מכבלי בית האסורים שהוטלו עליו באכזריות. הצורך בשתדלנות היה גם כדי לשחררו ממאסרו ולהקל מעליו את עונשו, אך בעיקר גם כדי שהוא יורשה, אחרי שחרורו, להמשיך לכהן ברבנות העיר צאנז, זאת בשל כך שמשרת הרבנות בכל ערי המדינה הייתה כפופה לממשלה, ומי שהפר את חוקי המדינה לא הורשה לכהן כרב מטעם הממשלה.

רבי שמעון סופר פנה תחילה להיפגש עם שר המשפטים והתחנן לפניו לחון ולפדות את הרבנים העצורים. אך שר המשפטים לא רצה לבטל את הגזירה, באומרו שאפילו אדם המחזיק במשרה בכירה ביותר אינו רשאי להטיל חרם על איש, ואיך הרשה הרב לעצמו לעשות כן?!

משראה כי כלו כל הקיצין פנה רבי שמעון סופר ונפגש עם הקיסר "פראנץ יוזף", כשהוא מביא עמו מכתב בקשה מרבני המדינה המתחננים לפני הקיסר שימחול לרבה של צאנז ולדיינים של בית דינו על מה שעשו שלא כחוק ויפטור אותם מהעונש.

הקיסר קיבל את האורח החשוב בכבוד רב ואמר לו: "אתכבד מאוד לקבל פני איש נכבד ונשוא פנים כמוך בבית!" רבי שמעון סופר עצם את עיניו ובירך 'ברוך שחלק מכבודו לבשר ודם'. עודו מברך בכוונה עצומה וברעדה נפל מידיו על הרצפה מכתב הבקשה אותו ביקש להגיש בידי הקיסר.

כשרבי שמעון סופר פקח את עיניו הוא השתומם לראות את הקיסר עומד על ידו ומושיט לו את המכתב אותו הוא עצמו הרים מהרצפה. רבי שמעון סופר שראה את הקיסר מקבלו בסבר פנים יפות, הושיט חזרה לקיסר את המכתב וביקש ממנו לפעול עבור שחרור רבה של צאנז. הקיסר קיבל

למען יצאו זכאים בדין הקשה שיצא נגדם.

גם הרה"ק הדברי חיים, אביו של "דער קרייזער רב" ישב כל היום סגור בחדרו שבביתו נאוה קודש, כשהוא עטור בתפילין ואחוז בשרעפיו. במהלך היום, נכנסה אליו כלתו הרבנית, אשתו של "דער קרייזער רב", והחלה מתייפחת בבכי עצום על בעלה שמצוי בסכנה ומי יודע מה יגזרו עליו השופטים.

לפתע ננער הדברי חיים ואמר: "עלינו לדעת שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד!" עם זאת, לאחר מכן, אמר לה הדברי חיים: "בוודאי לא אשב בחיבוק ידיים ולא אשקוט מול מאורע זה, כי גדול אני כמו הרשב"א בדורו!"

באותם ימים נזדמן שהרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א היה בעיר צאנז, וזאת לרגל שבא בקשרי שידוכין עם נכדתו, בת חתנו הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקרילוביץ, עם בנו הצעיר של הדברי חיים, הרה"ק רבי ישעיה מטשחוב זיע"א. הזדמנות זו ניצל הרה"ק רבי שלמה מבאבוב, נכדו של הדברי חיים, והפציר בהרה"ק מבעלזא שישוחח עם זקנו אודות משפט זה של דודו "דער קרייזער רב".

בפועל, הרה"ק מבעלזא אכן אמר על זאת להדברי חיים, אלא שהוא לא השיבו מאומה. לאחר מכן, אמר להדברי חיים, שאם ישב רב במאסר, מה גם אם הוא רבה של צאנז, הרי שעלול לצאת מזה חילול השם נורא.

נענה הדברי חיים ואמר בקול רם: "חילול השם? הרי זה קידוש השם! מדוע הוא יושב במאסר? מפני שרוצה לקיים את ההלכה הפסוקה בשולחן ערוך! יוסף הצדיק גם כן ישב בבית האסורים! הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א גם כן ישב בבית האסורים! חילול השם היינו כשהודי שוכח רגע אחד מהשם יתברך!" ולשמע דבריו הקדושים, רעדו כולם והזדעזעו מאוד.

השתדלנות הרבה שעשו בני העיר צאנז לא הועילה. בית המשפט החמיר את דינם של הנאשמים וגזר עליהם שישבו בבית האסורים, שם יעבדו בעבודת פרך, וכן שביום אחד מימות השבוע לא יתנו להם לאכול ולשתות. בגזר דין זה קבעו השופטים כי "דער קרייזער רב" ירצה במשך ששה שבועות ואילו הדיינים בבית דין ירצו זאת רק במשך ארבעה שבועות.

כרעם ביום בהיר נפל פסק הדין על בני העיר שלא העלו על דעתם פסק דין חמור ונוקשה שכזה. היה זה לאחר ימי הפסח כאשר שוטרים חמושים הובילו את רב העיר ואת הדיינים כשהם כבולים באזיקים היישר אל בין

מולין יקודין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חֲדָתָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מדרכי קניין החכמה - רצון ותשוקה

יכול ללמוד ממנו, הוא החכם האמיתי ובדרך זו יזכה אל החכמה השלימה.

הרצון לחכמה קודם אל החכמה

עוד דרשו חז"ל (ברכות נה.), אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה שנאמר (דניאל ב כא) 'יהיב חכמה לחכימין', ולכאורה קשה מי הוא שיש בו חכמה קודם שנתן לו ה' את החכמה, וביאר **רבי צבי הירש מוידויטשוב ע"ה**, כי גם קודם שזכה האדם אל החכמה הוא נקרא חכם לפי הרצון שיש בו להחכים, וזהו 'לחכימין' לאלו הרוצים להחכים, וכפי רצונם לחכמה כך נותן להם ה' חכמה. מכך מובן דרשת חז"ל (שיהש"ר רבה ו ד) על הפסוק (שה"ש ו ד) 'יפה רעיתי את כתרצה', כשאת רוצה, כד את בעיאי, לית את צריכה בעייה מכלום, מילף מכלום. ופירש **במתנות כהונה**, שבשעה שאתה רוצה וחפץ לעבוד את ה' אין אתה צריך ללמוד משום אדם את דרכי העבודה, אלא מעצמך אתה יודע היאך לעבוד להקב"ה.

המשתוקק לחכמה לומד מכל אדם
זו הדרך לזכות בתורה, שיהיה האדם רוצה ומשתוקק לזכות אליה, וכפי מה שמתחזק באדם רצון אמת, כך זוכה הוא לכתרה של תורה. וכך כתוב (משלי ד ח) 'סלסלה ותרוממך', ופירש רש"י, 'סלסול' לשון 'חיפוש', שיהיה האדם חוזר ומחפש תמיד לדקדק ולעיין בתורה, ועל ידי כן תרומם אותו התורה ויזכה לכתרה. ויש לבקש החכמה כמי שמחזר להרבות כסף וזהב וכך יזכה אליה, כמו שכתוב (משלי ב ד-ה) 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא'. וכן ביאר **רבינו יונה** (אבות פ"ד מ"א) שעיקר החכמה הוא כפי מה שאוהב האדם את החכמה ומחפש אחריה, כי מי שבקיא בכל החכמות אבל אינו אוהב אותן אינו בגדר חכם, ולהיפך המשתוקק ומחפש אחרי החכמה אף שעוד לא זכה להחכים הרי הוא כבר קרוי חכם, וזהו שאמרו חז"ל (שם) 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', שאם מרוב תשוקתו אל החכמה הוא מבקש ללמוד מכל אדם מה שהוא

הבו לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים וַיְדַעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאֲשִׁימֶם בְּרָאשֵׁיכֶם (א יג). פירש רש"י: 'חכמים' כסופים. **בגור אריה** תמה על דברי רש"י מה ענין כסופים אצל חכמים, הרי המדובר כאן הוא במינוי דיינים ומה תסייע תכונת נפשם בהיותם ביישנים. אולם מצאנו מים חיים בביאורו של **הצמח ה' לצבי ע"ה** (עמ' קיד: ד"ה חכמים), שכוונת רש"י ליישב כיצד ידעו בני ישראל מי הם החכמים, הרי דרך החכמים להצניע עצמם וכתוב (משלי יא ב) ואת צנועים חכמה. אמנם יש לה סימן לחכמה, שהחכמים משתוקקים לכל דבר חכמה, וזו הדרך אל החכמה להיות מלא השתוקקות להוסיף ולהחכים, וכפי התשוקה לחכמה כך זוכים אליה. וזהו שפירש רש"י 'חכמים - כסופים' שהוא לשון כיסופין והשתוקקות, שאותם בני אדם שהם מלאים כיסופין לחכמה בידוע שהם תלמידי חכמים הראויים להתמנות דיינים על עם ה'.

מילתא דפליאה

טעם איסור לבישת מנעלים בתשעה באב

מתהלך בגן לרוח היום, שלא כתוב בפסוק 'מהלך' אלא 'מתהלך', דהיינו מקפץ ועולה, כי עיקר שכינה בתחתונים היתה, וכיון שחטא אדם הראשון נסתלקה השכינה לרקיע הראשון. ולכאורה כשנסתלקה השכינה אז נתקללה האדמה 'בעצבון תאכלנה כל ימי חיך'.

ברכת שעשה לי כל צרכי על המנעלים

בהקדמה זו מבאר הבני יששכר בטוב טעם את מאמר רבותינו ז"ל הנ"ל, שהחשיבו כל כך ענין לבישת המנעלים עד כדי שימכור אדם כל מה שיש לו בעבור קניית מנעלים לרגליו, מכיון שההפסק הוא בכדי להפסיק ולחצוץ בין האדם לקללה. ולכן מברכים על המנעלים כל יום ברכת 'שעשה לי כל צרכי', כי כל צרכיו של האדם לחפוף בברכה ולהפסיק הקללה. ועל דרך זה יבואר כפשוטו טוב טעם איסור נעילת סנדל ביום הכיפורים, כי ביום הקדוש ביותר אף נתקדשה הארץ בקדושת היום ויוצאת אז מן הקללה לברכה, ואין צורך להפסק. **וכן בתשעה באב, יום המקווה לישועה שנולד בו משיח בן דוד, גם כן נאסר בנעילת סנדל, להורות שעל ידי משיח בן דוד תצא האדמה מקללתה לברכה.**

לבישת המנעלים להפסיק בין קדושת האדם לקללת האדמה
אמרו חז"ל (שבת קכט). 'לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו', וביאור דבריהם כתב **הבני יששכר ע"ה** (אגרא דפרקא אות דש) דברים יקרים, ובהקדם מביא מה שכתב **מהר"ם חאגיז ע"ה** בספרו **משנת חכמים** בשם חכמי הרמז, שענין לבישת המנעלים הוא כדי שלא יגע בשרו באדמה, כי בחטאו של אדם הראשון נתקללה כדכתיב (בראשית ג יז) 'ארורה האדמה בעבורך', על כן עושים הפסק בין הרגל לאדמה. וכתב דבעבור זה במקום אדמת קודש שיצאה האדמה מכלל ארור לכלל ברוך יש לילך יחף, וזהו שאמר השם יתברך למשה **של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא**, עכ"ד.

בחטא עץ הדעת נסתלקה השכינה ונתקללה האדמה

ונראה להוסיף סמך לדבריו, שאכן מבואר **במדרש** (ב"ר יט ז) כי לפני החטא של אדם הראשון היתה השכינה בתחתונים ועל ידי החטא נסתלקה, וכך דייקו מן הפסוק (בראשית ג ח) 'וישמעו את קול ה' אלקים

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

‘סור מרע’ קודם ל‘עשה טוב’

ישראל בתשובה יזכו לקבל את התורה בלב טהור, כי אפילו רשע גמור שהרהר בתשובה הרי הוא צדיק גמור.

כפי הטהרה מקודם זוכה להשראת השכינה

על ידי שחזור בתשובה קודם עסק התורה זוכה להכרית את החיצונים העושים את הקדושה כדברי האריז"ל האמורים לעיל. ובזה פירש בספר **ערוגת הבושם** (מצורע ד"ה זאת תהיה) את דברי הגמרא (מגילה לא:): כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ כה) 'גם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם'. שקודם עסק התורה והמצוות יש לשוב בתשובה כדי שלא ילך שפע המצוות לחיצונים ח"ו. ועל זה תיקנו לומר קודם קיום המצוות 'ויהי נועם ה' אלקינו עלינו' (תהלים צ יז), שנזכה להשראת נועם ה' בעת המצוה, 'ומעשי ידינו כוננהו' שירצו לפניו מעשי ידינו, ולא יעשקו החיצונים את חלקנו. ובזה יתבאר דברי הגמרא כמין חומר, 'זמרה' לשון הכרתה כמו 'זמיר עריצים' (ישעיה כה ה), וה'שונה בלא זמרה', מבלי להכרית את החיצונים המעכבים, וכך 'קורא בלא נעימה', שאינו זוכה להשראת נועם ה' על נפשו ועל תורתו, הרי תורתו בכלל 'חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם', כי מצוותיו אינם טובות ותורתו אין בה חיות, אחר שלא הקדים תשובה לפני התורה והמצוות.

מחסד ה' להקדים הכנה לפני כל מצוה

לעולם בכל מצוה ולימוד תורה יש להקדים הכנה לפנייה, ולקדש עצמו להיות ראוי לעבודתו יתברך. ואין לתמוה מדוע יש צורך בהכנה מחדש לפני כל מצוה, ולא מספיק שיכין עצמו פעם אחת באופן שתהיה ההכנה קבועה בליבו תמיד, להיות מוכן בכל עת ובכל שעה לעבודת ה'. כי זה עצמו חסד ה' על בריותיו להצריכנו לשוב ולהתכונן לפני כל מצוה ואיננו יכולים להסתפק בהכנתנו משכבר, ובכך זוכים אנו בכל זמן להוסיף עוז ותעצומות בעבודתו בהכנה ראויה ונכונה.

לעשות נחת רוח לכלה העליונה בתורתו ועבודתו.

זהירות שלא להתאחר מלשוב בתשובה

על פי זה פירש הרב **מנחם מנדל מלינסק ע"ה** את הפסוק (תהלים קכז ב) 'שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת', 'קום' רמז למצוות עשה שנצרך לקום ולעשותם, ואילו 'שבת' רמז למצוות לא תעשה שמצותם שב ואל תעשה, וזהו הרמז 'שוא לכם משכימי קום' המשכימים תחילה בעבודת 'קום ועשה טוב', ו'מאחרי שבת' המאחרים את עבודת 'שב ואל תעשה רע', ואין עבודתם עולה יפה, כי יש לסור תחילה מן הרע קודם העסק בקיום מצוות עשה.

הקדמת התוכחה למשנה תורה

והנה, עיקר גדול הוא לכלל עסק התורה והמצוות, שאין העבודה חשובה אלא כפי טהרת הלב והכנתו קודם גשת האדם אל הקודש, כי אם לא ישוב האדם בתשובה תחילה מוטב לו אם לא עסק בתורה. כמו שפירש **בעל מאור ושמש ע"ה** (ד"ה א"י אלה הב') את הכתוב **הואיל משה באר את התורה הזאת**, וקשה הלא עדיין לא פתח לומר לפנייהם דברי תורה, וכל העניין כאן מדבר בתוכחות מוסר על עבירות שנכשלו בהם במדבר, ורק להלן בפרשת ואתחנן התחיל לחזור בפניהם על עשרת הדברות ושאר המצוות הנשנות להלן. אכן ביאור הדברים הוא שנמנע משה מלשנות לפנייהם את התורה, שמא לא הרהרו עדיין בתשובה ואין תורתם רצויה, ועל כן פתח תחילה להוכיחם על חטאיהם, וזאת מאחר **שהואיל משה באר את התורה** ונצרך להשיבם בתשובה תחילה.

עיקר ההכנה על ידי חזרה בתשובה

וזהו שפירש **האור החיים הקדוש** על הכתוב (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', 'ועתה' לשון תשובה, כי בבוא ה' לתת את תורתו לעם ישראל ביקש שתהיה התורה שמורה בטהרתה, ולא תימסר לישראל בהיותם מלוכלכים בחטאים שקדמו להם, על כן הקדים כאן לשון תשובה, ועל ידי שיהרהרו

בעבר ה' ירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר (א ה). מדברי התורה נראה כי עתה מתחיל משה רבינו ע"ה בביאור התורה, אך מעיון בפסוקים נראה כי לא כן הוא, ורק בפרשה הבאה פרשת ואתחנן התחיל לחזור ולבאר את התורה.

לביאור הדבר יש להקדים, דהנה מכלל ההכנה הראויה לעבודת ה', שיתבונן האדם במעשיו ויתן אל ליבו לתקן פגמי נפשו, ולא יעבוד את ה' בהיות נפשו מטונפת בחטאים, רק יקיים בעצמו 'סור מרע' תחילה ואחר יפנה להמשך הפסוק 'ועשה טוב', ועל זה אמר הכתוב (ירמיה ד ג) 'נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים', וביאורו, חרשו השדה קודם זריעתה כדי לנכש ממנה את הקוצים, וכך לא תתערב הפסולת עם התבואה.

ידועים הם דברי **האר"י הקדוש ע"ה** (ספר הליקוטים תהלים נ): 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי' (תהלים נ טז) וכו'. דע, כי כל המעשים טובים שהאדם עושה בעודו רשע, או התורה שלומד, אין צריך לומר שאינו נותן כח בקדושה, אלא אדרבה מוסיף כח בקליפה, ועליו נאמר 'ולרשע אמר אלקים וכו' מה לך לספר חוקי', כלומר שאתה מכניס דברי קדושה בתוך הקליפה, ובזה מוסיף על חטאתו פשע וגדול עונו מנשוא. וכשחוזר בתשובה, מוציא אותו הכח שנותן בתוך הקליפה ומכניסו בקדושה, ועל זה נאמר (איוב כ טו) 'חיל בלע ויקיאנו וגו', ולזה נקראת 'תשובה' שתשוב דברי הקדושה למקומה, ושכרו כפול ומכופל שמכניע הקליפות בהוציאו את הקדושה מתוכה ונותן כח אל הקדושה בהכניסו לתוכה, ובזה יובן מה שאמרו רבותינו ז"ל (יומא פו:) 'זדונות נעשין לו כזכיות'.

ולכן יקדים להרהר בתשובה קודם עסק התורה והמצוות, כמו שכתב בתולדות יעקב יוסף (חקת ד"ה בפסוק זאת): מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה (מגילה ג:), הוא כי אדם רשע על ידי תורתו ועבודתו מוסיף כח לחיצונים, ולכן צריך לבטל תלמוד תורה ולעשות תשובה שהוא הוצאת המת אבי אבות הטומאה, ואחר כך הכנסת כלה

מיום שנחרב המקדש נמצאת השכינה אצל הצדיקים

צדיקים שנתקדש גופם כבית המקדש

והוא הדבר ששמענו על צדיקים שהיתה קדושתם כקדושת משכן והיכל כמו שהעיד החיד"א ע"ה על האור החיים הקדוש ע"ה, כי ענינו ראו ולא זר, את האור החיים בשעת תפילת נעילה, שהיה מתרומם טפח מעל הקרקע, שמרוב הקדושה התרומם מהגשמיות ופרח באויר. וכן מובא על הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה שאמרו עליו הצדיקים כי גופו היה מזוהר אלף פעמים מנשמתו, ורק ניתן להבין כמה נשגבה היתה נשמתו, כי כל האמור הוא על גופו שהיה מקודש אלף פעמים מגוף בני אדם. כי הצדיקים ידעו שבית המקדש והשראת השכינה נמצאת אצל הצדיקים והיו מקדשים ומטהרים את גופם בלימוד התורה ביגיעה עצומה, ובריבוי מצוות ומעשים טובים לאין שיעור ומידה, כך גם היו מכתתים את הגשמיות שבהם על ידי צומות וסיגופים עד שביטלו את הגשמיות ונהפכו הם כולל גופם לחטיבה אחת של קודש קדשים.

דוד המלך ע"ה היה כל רצונו להפך את גופו לקדושה

ועל כך היה דוד המלך ע"ה משתבח 'ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו' (תהלים קג א), שגם הקרב והאיברים הפנימיים שבגופו נזדככו כמו הנפש, וכמו שנאמר (שם סג ב) 'צמאה לך נפשי כמה לך בשרי', כמו הנפש כך גם בשרי צמא וכמה לקדושתך.

וכן 'כל עצמותי תאמרנה' (שם לה י), 'לבי ובשרי ירננו אל אל חי' (שם פד ג), וכך אמר (שם כה א) 'אליך ה' נפשי אשא' ובהמשך הפרק אומר (פסוק טו) 'עיני תמיד אל ה' כי הוא יוציא מרשת רגלי', שתמיד מייחל לה' יתברך להגיע למצב 'כי הוא יוציא מרשת רגלי' שיוציא אותו מרשת הגשמיות והגוף ויהפך כולו למקשה אחת של קדושה.

אלו עומדים בפנים ועור האדם סוכך עליהם דוגמת רקיע ומסך, ואמנם האדם הצדיק אשר נפשו מזוככת יש בנפשו יכולת להאיר ולעבור דרך המסך ולצאת לחוץ ומגלה תנועותיה. וזהו 'בקרבת קדוש' (הושע יא ט) משכן הקדושה בקרב האדם [ראה בגמרא (תענית יא): לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר 'בקרבת קדוש ולא אבוא בעיר'].

ועל כך הנביא ירמיה מקונן על חורבן בית המקדש באמרו 'ישב בדד וידום כי נטל עליו', שמיום שחרב בית המקדש נסתלקה שכינה מן התחתונים אך נמצאת היא אצל הצדיקים, כמו שאמרו בגמרא (ברכות ח) מיום שחרב בית המקדש אין לו לקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, והצדיקים העוסקים בתורה בקדושה וטהרה הם ארבע אמות של הלכה ולכן נקראים 'מקדש מעט', ועל כן בסילוקן של צדיקים נאמר 'קשה סילוקן של צדיקים כשריפת בית אלהינו', כי הם מקדש מעט בכל הדורות גם כשאין בית המקדש קיים.

יחיד שעוסק בתורה זוכה לשכינה כנגדו כדרך שהיתה בבית המקדש

ועל זה אמרה משנתנו 'מנין שאפילו אחד שעוסק בתורה שהשכינה כנגדו' שהשכינה שהיתה בבית המקדש נמצאת כנגד היחיד שעוסק בתורה, והמשנה מביאה את הפסוק 'ישב בדד וידום כי נטל עליו', כפירושו של החסיד יעב"ץ במשנתנו, 'כי נטל עליו', נחמה גדולה ליחיד ההוא, כי נטל עליו קיום העולם, כי צדיק יסוד עולם. ומבאר כי גם לאחר שנחרב בית המקדש כאשר יחיד יושב ועוסק בתורה שכינה עמו כמו שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים.

מנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה, שהקדוש ברוך הוא קובע לו שכר, שנאמר (איכה ג, כח), 'ישב בְּדָד וידום כי נטל עליו' (אבות פ"ג, מ"ב).

במדרש (איכ"ר א לו) שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקדוש ברוך הוא יותר מחורבן בית המקדש, שכן כפי גילוי הקדושה באדם כך זוכה להכין בקרבו מקום משכן להשראת השכינה, ולקיים בעצמו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (להלן כה ח), שעל ידי קידוש רמ"ח איברים בקיום המצוות זוכים ל'ושכנתי בתוכם' בתוך בני ישראל ממש [שהמשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו, כי אם באדם, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן (אלשיך שמות לא)].

וקדושת המשכן שורה באדם הצדיק כמו שכתוב (תהלים עח ט) 'אוהל שכן באדם' [ויטוש משכן שילה אהל שכן באדם' (תהלים עח ט), רוצה לומר מעת שנטש והחריב משכן שילה שם אהל שכינתו באדם, רוצה לומר בתלמידי חכמים שזכו לנשמת אדם הראשון, וכמבואר בזוהר ברעיא מהימנא (זוהר נשא קכה). שתלמידי חכמים נקראים אדם בדווקא (נשמת אדם למהרא"ש מקרעמניץ, פ"א)], וכיון שהצדיקים הם היכל לשכינה נאמר בהם (ירמיה ז ד) 'היכל ה' היכל ה' המה' [ענין מאמר ירמיה הנביא 'היכל ה' היכל ה' המה', לומר כי אין מושב ההיכל ה' הבית של בנין, כי אם האנשים אשר הן הם מושבו יתברך אשר ישכון בהם, וכמאמרנו על פסוק 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' ולא אמר 'בתוכו' (אלשיך מלכים א' יא-יב)].

ואף בשר האדם מאיר לצדיק בקדושה, כמו שכתוב (איוב יט כו) 'ומבשרי אחזה אלוה' [וכתב בליקוטי תורה להאריז"ל (איוב יט): אין לך גוף ונפש ורוח שלא נבראו על ידי כ"ב אותיות התורה, וכל א' מאלו הנ"ל יש להם כ"ב אותיות בעצמן, והנה כל

ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזין בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpnine@gmail.com